

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Maahanmuuttajaäitien sosiaalisen kotoutumisen tukeminen viikonloppuleireillä

Silvennoinen, Ann-Mari

2012 Tikkurila

Laurea- ammattikorkeakoulu

Laurea Tikkurila

MAAHANMUUTTAJAÄITIEN SOSIAALISEN KOTOUTUMISEN TUKEMINEN VIIKONLOPPULEIREILLÄ

Ann-Mari Silvennoinen

Sosionomi

Opinnäytetyö

Toukokuu, 2012

Tikkurila

Sosionomi

Luovat toiminnot

Ann-Mari Silvennoinen

Maahanmuuttajaäitien sosiaalisen kotoutumisen tukeminen viikonloppuleireillä

Vuosi	2012	Sivumäärä	68
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyössäni selvitin Parasta lapsille ry:n miten viikonlopputoiminnan perheryhmän viikonloppuleirit tukevat maahanmuuttajaäitien sosiaalista kotoutumista. Opinnäytetyöni oli toiminnallinen. Toiminta toteutettiin syksyn 2010 aikana, jolloin järjestettiin kolme viikonloppuleiriä kurssikeskus Högsandissa, johon samat perheet ja vapaaehtoiset osallistuivat. Aineiston keräsin oman osallistuvan havainnoinnin ja oppimispäiväkirjan sekä äitien ja vapaaehtoisten ohjaajien palauteiden avulla. Jokaista leiriä havainnoi yksi vapaaehtoinen.

Päätavoitteena oli kehittää leiritoimintaa tuomalla siihen mukaan luovia toiminnallisia työskentelymenetelmiä, jotka lisäävät ja vahvistavat maahanmuuttajaäitien vuorovaikutussuhteita. Kielitaito liittyy vahvasti vuorovaikutukseen, joten kiinnitin huomioon myös sen vahvistumisen. Opinnäytetyön alatavoitteena oli lisätä tietämystä leirien vaikuttavuudesta ja antaa Parasta Lapsille ry:lle tietoa, jonka avulla se voi jatkossa kehittää leiritoimintaansa.

Saadun aineiston perusteella voidaan todeta, että äitien vuorovaikutussuhteiden lisäämisen ja vahvistamisen tavoite toteutui melko hyvin. On vaikea arvioida missä määrin tavoite toteutui luovien menetelmien ansiosta ja missä määrin koko leirin toiminnan ansiosta. Tuloksista ilmeni, että luovat toiminnalliset menetelmät edesauttoivat äitien vuorovaikutussuhteiden lisääntymistä ja vahvistumista. Toimintaan osallistuminen toi äidit yhteen, jota kautta he sosiaalistuivat.

Itse leirit mahdollistivat toisten äitien tapaamisen. Äitien keskenään käymät keskustelut lisäsivät sosiaalista vuorovaikutusta äitien välillä, jonka voidaan katsoa lisäävän ja vahvistavan äitien vuorovaikutussuhteita. Koska sosiaalisten suhteiden luominen kantaväestön edustajiin sekä toisiin maahanmuuttajiin on yksi sosiaalisen kotoutumisen ulottuvuuksista, voidaan todeta viikonloppuleireillä olevan positiivista vaikutusta äitien sosiaaliseen kotoutumiseen.

Asiasanat: Viikonloppuleirit, maahanmuuttajaäidit, sosiaalinen kotoutuminen, luovat toiminnalliset työskentelymenetelmät, vuorovaikutussuhde, kielitaito.

Laurea Tikkurila

Degree Programme in Social Service

Creative functions

Ann-Mari Silvennoinen

Supporting immigrant mothers' social integration through weekend camps

Year	2012	Pages	68
------	------	-------	----

The aim of this thesis was to describe how Parasta Lapsille organization's weekend function's family weekend camps can support immigrant mothers on their social integration. My aim was to improve functions for weekend camps which were held in Course Centre Högsand. The aim of improving was to increase and strengthen the mothers' interactive relations, which in turn support the mothers' social integration. The purpose was to increase the knowledge about the impact of camps and to give information to Parasta Lapsille organization so they can improve their weekend functions. The material is collected by my participatory observation and learning diary. I also asked feedback from mothers and volunteers. In each camp there were one volunteer who observed.

My thesis was made in action. Functions were carried out in three weekend camps which were held on autumn 2010. The same families and volunteers took part in all the camps. My purpose was to improve camp functions by adding creative functions.

According to the results, mothers' interactive relations strengthened and increased quite well. It is hard to assess how much it came true by creative functions and how much by the camps itself. The results show that creative functions helped to strength and increase mothers' interactive relations. Taking part in activities brought mothers together and they socialized.

The camps themselves made it possible for the mothers to meet other mothers and to create new relationships. Social integration was increased when mothers met other mothers and had conversations with them. You could say that it strengthened and increased the mothers' interactive relations. Taking contact to native Finnish speakers and to other immigrants is one part of social integration. According to that, you could say that weekend camps have a positive influence on mother's social integration.

Key words: Weekend camps, immigrant mothers, social integration, interactive relations, creative functions

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Parasta lapsille ry.....	8
2.1	Yhdistyksen kuvaus	8
2.2	Perhetoiminta	8
2.3	Viikonlopputoiminnan perheryhmät	8
3	Teoreettiset lähtökohdat.....	9
3.1	Maahanmuuttaja	9
3.2	Maahanmuuttajaäidit	10
3.3	Kotoutuminen	11
3.4	Maahanmuuttajanaisen kotoutuminen	12
3.5	Sosiaalinen kotoutuminen	13
3.5.1	Vuorovaikutussuhteet ja vuorovaikutus.....	14
3.5.2	Kielitaito	14
4	Tavoitteet ja niiden arviointimenetelmät.....	15
4.1	Tavoitteet.....	15
4.2	Miten tavoitteet saavutetaan?.....	17
4.3	Kohderyhmän valinta.....	18
4.4	Aineiston hankinta.....	19
5	Viikonlopputoiminnan viikonloppuleirit.....	22
5.1	Toiminnan kuvaus.....	22
6	Arviointi	38
6.1	Äitien palaute	38
6.1.1	Tavoite lisätä ja vahvistaa maahanmuuttajaäitien vuorovaikutussuhteita	38
6.1.2	Kielitaidon vahvistumisen tavoite	40
6.2	Vapaaehtoisten ohjaajien palautteet	40
6.2.1	Tavoite lisätä ja vahvistaa maahanmuuttajaäitien vuorovaikutussuhteita	41
6.2.2	Kielitaidon vahvistumisen tavoite	42
7	Johtopäätökset.....	46
8	Eettisyys ja luotettavuuden tarkastelua.....	48
8.1	Eettisyys.....	48
8.2	Opinnäytetyön prosessin ja tulosten luotettavuuden pohdinta.....	50
9	Pohdinta	50
9.1	Oman oppimisen pohdinta	53

Liitteet.....	57
Liite 1 Vapaaehtoisten havainnointilomake.....	57
Liite 2 Äitien palautelomakkeet.....	58
Liite 3 Toiminnalliset luovat työmenetelmät.....	61
Liite 4 Tutkimuslupa.....	65
Liite 5 Äitien tutkimuslupa.....	68

1 Johdanto

Viime vuosina monikulttuurisuudesta on tullut iso osa suomalaista yhteiskuntaa. Maahanmuuttajien määrä on jatkuvassa kasvussa. Heidän kotoutuminen ja sosiaalinen hyvinvointi ovat avainasioita koko yhteiskunnan kannalta. Uuteen maahan tultaessa maahanmuuttajat kokevat erilaisia arjen haasteita, jotka ovat erilaisia miehillä ja naisilla. Tutkimuksien mukaan maahanmuuttajanaiset ovat miehiä syrjäytyneempiä ja jäävät miehiä helpommin työmarkkinoiden ulkopuolelle. Suuri joukko maahanmuuttajanaisia elää yhteiskunnan marginaalissa ja syrjäytyy omaan etniseen yhteisöönsä. (Monika-Naiset).

Kolmannella sektorilla on merkittävä rooli kotoutumisen edistämisessä. Järjestöt pystyvät tarjoamaan maahanmuuttajille sellaisia toimintoja, joita yksityisellä ja julkisella sektorilla ei ole resursseja tarjota, muun muassa harrastus- ja leiritoimintaa. Nämä toiminnot mahdollistavat myös vertaistuen tarjoamisen. (Kala kuivalla maalla, 25). Parasta Lapsille ry tarjoaa monikulttuurista leiritoimintaa, jonka tarkoituksena on lisätä lasten, nuorten ja lapsiperheiden jaksamista sekä ehkäistä sosiaalisia ongelmia ja syrjäytymistä. Tämä kulttuurinen yhteistyö auttaa myös maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen.

Opinnäytetyössäni selvitin Parasta lapsille ry:n viikonlopputoiminnan perheryhmän viikonloppuleirien merkitystä maahanmuuttajaäitien sosiaaliseen kotoutumiseen. Kehittämiskohteenani olivat kurssikeskus Högsandissa Parasta lapsille ry:n järjestämien viikonlopputoiminnan perheryhmän viikonloppuleirien toiminta. Tavoitteenani oli kehittää toimintaa niin, että se lisää ja vahvistaa äitien vuorovaikutussuhteita, joka taas omalta osaltaan tukee maahanmuuttajaäitien sosiaalista kotoutumista. Tarkoituksena oli lisätä tietämystä leirien vaikuttavuudesta ja antaa Parasta Lapsille ry:lle tietoa, jonka avulla se voi jatkossa kehittää leiritoimintaansa.

Opinnäytetyöni oli toiminnallinen. Kehitin leiritoimintaa tuomalla siihen mukaan luovia toiminnallisia työskentelymenetelmiä, joiden avulla pyrin helpottamaan leiriläisten keskinäistä vuorovaikutusta ja vahvistamaan heidän kielitaitoaan. Toiminta toteutettiin syksyn 2010 aikana, jolloin järjestettiin kolme viikonloppuleiriä kurssikeskus Högsandissa, johon samat maahanmuuttajaperheet ja vapaaehtoiset osallistuivat.

Aloitin opinnäytetyöni aihealueen miettimisen keväällä 2010, jolloin suoritin kolmatta harjoitteluani Parasta Lapsille järjestössä. Jo harjoittelujaksone alussa minulle heräsi kiinnostus tehdä opinnäytetyöni Parasta Lapsille järjestölle. Koska olen suuntautunut opiskelussani Osallistavien luovien toimintojen-opintosuuntaukseen, tuntui luontevalta tehdä

toimintakeskeinen opinnäytetyö. Harjoitteluni ohjaaja Eija Rieppola ja toiminnanjohtaja Sirpa Kerman kiinnostuivat myös ajatuksesta.

Harjoitteluuni sisältyi erilaisia tehtäviä toimistolla ja kolme viikonlopputoiminnan leiriviikonloppua. Leiriviikonloppujen ja Rieppolan kanssa käytyjen keskustelujen aikana minulle vahvistui ajatus siitä, että tekisin opinnäytetyöni jollekin tulevista leireistä. Opinnäytetyöni toiminnallisen osuuden toteutus ajankohdaksi varmistui syksyllä 2010 järjestettävät viikonlopputoiminnan leirit.

Ennen syksyn leirejä olin toiminut vapaaehtoisena ohjaajana kahdella järjestön leirillä. Yhdellä viikonlopputoiminnan leirillä, joka sisälsi kolme leiriviikonloppua keväällä 2010 sekä viikon kestäväällä monikulttuurisella perheleirillä kesällä 2010. Syventävien opintojeni sekä leirikokemuksieni perusteella koin, että minulla oli tarvittavat tiedot suunnitella luovaa toiminnallista leiritoimintaa, joka vahvistaisi ja lisäisi äitien vuorovaikutussuhteita sekä kielitaitoa

2 Parasta lapsille ry

2.1 Yhdistyksen kuvaus

Parasta Lapsille ry. on vuonna 1945 perustettu valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, joka tekee ehkäisevää lastensuojelutyötä vapaaehtoisvoimin. Toiminnan tarkoituksena on lisätä lasten, nuorten ja lapsiperheiden jaksamista sekä ehkäistä sosiaalisia ongelmia ja syrjäytymistä. Järjestön toteuttaa ennaltaehkäisevää lastensuojelua leiri- ja virkistystoiminnan keinoin. Järjestön toimintamuotoja ovat lasten, nuorten ja lapsiperheiden leiritoiminta, perhetoiminta, lastensuojelun kehittämishankkeet sekä vapaaehtoisten koulutus. Parasta Lapsille- järjestön muodostavat ja toimintaa toteuttavat eri puolilla Suomea toimivat itsenäiset paikallisyhdistykset. Parasta Lapsille ry on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton. Toiminnan rahoitus perustuu pääosin Lasten Päivän Säätiön sekä RAY:n avustuksiin. (Parasta lapsille ry:n internetsivut ja toimintasuunnitelma 2011)

2.2 Perhetoiminta

Parasta Lapsille järjestö on kehittänyt perhetoimintaansa jo 1970-luvulta lähtien. Monikulttuuriseksi toiminta muuttui 1990-luvun alussa. Toiminta on tarkoitettu lapsiperheille, joilla on vähävaraisuudesta tai muista syistä johtuen vähän mahdollisuuksia virkistykseen ja lepoon. Perhetoiminnan vahvuutena on toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen turvallisessa ympäristössä. Järjestön monikulttuurinen perhetoiminta tarjoaa perheille yhdessäoloa leireillä, viikonloppu- ja iltaryhmissä. Toiminnan tavoitteena on lisätä lapsiperheiden hyvinvointia vanhemmuutta tukemalla sekä lapsuutta suojelemalla. Perhetoiminta on valtakunnallista ja sitä toteutetaan yhteistyössä paikallisosastojen, kuntien, järjestöjen ja oppilaitosten kanssa. Käytännön toteutuksesta huolehtivat järjestön vapaaehtoiset. (Parasta lapsille ry:n internetsivut ja toimintasuunnitelma 2011)

2.3 Viikonlopputoiminnan perheryhmät

Viikonlopputoiminta on järjestön kehittämä toimintamuoto, joka on osana Parasta lapsille ry:n perhetoimintaa. Viikonlopputoiminnan leirit ovat tarkoitettu lapsiperheille, joissa lapset ovat alle 16 vuotta ja jotka hyötyvät pitkäkestoisesta toiminnasta ja sen tavoitteista. Toiminnan tarkoituksena on, että lapset saavat yhteistä aikaa vanhempiensa kanssa ja saavat toimia yhdessä toisten lasten kanssa. Vanhemmat taas saavat mahdollisuuden tutustua toisiin vanhempiin ja

aikaa kokemusten vaihtoon heidän kanssaan. Leireillä opitaan ja tehdään yhdessä uusia asioita. Näitä asioita ovat muun muassa eri kulttuureista oppiminen, retket luontoon, liikunta, eri vuodenaikojen hyödyntäminen sekä vesillä liikkuminen. (Parasta lapsille ry:n internetsivut ja toimintasuunnitelma 2011)

Toiminta muodostuu kolmesta tai neljästä viikonloppuleiristä, johon samat perheet ja vapaaehtoiset osallistuvat. Viikonlopputoiminnan toteuttavat järjestön kouluttamat vapaaehtoiset. Tätä kyseistä viikonlopputoiminnan ryhmää ohjasi viisi vapaaehtoista. Eija Rieppola, järjestön perhetoiminnan kehittäjä, on yhdessä Parasta Lapsille järjestön kanssa mahdollistanut leirin toteutumisen. Leirillä vastuuhenkilönä toimi yksi vapaaehtoisista.

3 Teoreettiset lähtökohdat

3.1 Maahanmuuttaja

Maahanmuuttaja on vakiintunut käsite, jolla tarkoitetaan kaikkia pysyvästi maahan muuttaneita ulkomaalaisia. Maahan tullaan erilaisista syistä, joita voivat olla esimerkiksi muutto työn, opiskelun tai avioliiton vuoksi, pakolaisuus, siirtolaisuus tai paluumuutto. Viime vuosikymmeninä perhesiteet ovat olleet suurin yksittäinen Suomeen tulossyy. Noin 60-65 prosenttia maahanmuutosta on perustunut perheeseen. (MLL- internetsivut 27.11.11) Suomessa maahanmuuttajien lukumäärä lähti kasvuun merkittävästi 1990- luvulla, jonka jälkeen se on tasaisesti noussut. Vuonna 2009 maahanmuutto kääntyi laskuun ja suuntaus jatkui edelleen vuonna 2010. Ulkomailta Suomeen muutti vuoden 2010 aikana 25 650 henkeä. Suurin Suomeen muuttava kansalaisuusryhmä on venäläiset. Ulkomaan kansalaisten osuus on 3 % väestöstä. Vieraskielisiä on 4 % väestöstä. (Sisäasiainministeriö 2010, 3).

Suomen maahanmuuton erityispiirre on eurooppalaisten naisten suuri määrä. Suomeen on muuttanut suhteessa paljon venäläisiä ja virolaisia naisia. Muita naisvaltaisia ryhmiä ovat thaimaalaiset ja filippiiniläiset. (Lainiala & Säävälä 2010, 9-10) Naisten osuus eri maista tulleiden maahanmuuttajien keskuudessa kuitenkin vaihtelee huomattavasti. (Martikainen & Tiilikainen:15) Maahanmuuton syyt vaikuttavat iän, sukupuolen ja lähtömaan ohella keskeisesti elämän järjestymiseen uudessa maassa. Maahanmuutto ajoittuu tyypillisesti alle keski-ikäisiin - vuonna 2009 Suomeen muuttaneista lähes puolet oli 25-44- vuotiaita. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että monet maahan tulleet naiset ovat aktiivisessa lastensaanti-ikässä. Heillä joko on jo pieniä lapsia mukanaan tai he saavat lapsia pian Suomeen tultuaan. (Lainiala & Säävälä 2010, 9-10)

3.2 Maahanmuuttajaäidit

Tällä hetkellä Suomen maahanmuuttajaväestöstä noin puolet on naisia. Näin ei ole kuitenkaan ole aina ollut, vaan sukupuolijakoisuus on tasoittunut vasta viime vuosina. Vielä ennen 1990-luvun puoliväliä Suomen maahanmuuttajaväestö oli miesvoittoista. Tämän jälkeen naisten määrä on kasvanut erityisesti perheen yhdistämisen, avioliittojen ja paluumuuton ansiosta. (Martikainen & Tiilikainen:15) Pakolaisina naisia ja tyttöjä tulee Suomeen perheen mukana sekä yksin. Syy pakolaisuuteen voi naisella joissakin tapauksissa liittyä sukupuoleen. Heihin kohdistuu myös perheveloitteita, kuten vastuu lapsista, vanhuksista ja sairaista. YK:n pakolaisjärjestö UNHCR onkin useasti kiinnittänyt huomiota pakolaisnaisten asemaan. (Työministeriö 2002,105)

Naisen, joka saapuu Suomeen perheenjäsenenä, maassa oleskelu voi olla täysin riippuvainen miehestään. Tämä voi osaltaan heikentää naisen asemaa. Suomalaisten ulkomaalaiset puoliset, jotka ovat tulleet maahan avioliiton kautta saattavat joutua elämään eristyksissä ilman tukiverkostoja. Näissä tilanteissa syrjäytymisen riski on suuri. (Työministeriö 2002,105). Maahanmuuttaja naisille äitiyden ja kodin ulkopuolisen aktiivisuuden yhdistäminen onkin paljon haasteellisempaa kuin omassa kotimaassaan asuvalle. Tämä johtuu muun muassa siitä, että maantieteellisesti ja kulttuurisesti kaukaa tulleiden maahanmuuttajien sukupuolijärjestelmässä naisten ja tyttöjen asema on usein sidotumpi kuin poikien ja miesten. Näissä kulttuureissa arvostetaan usein myös suurperheitä, jolloin äiti jää yleensä vähemmän koulutusta saaneena ja äidin roolin mukaisesti kotiin hoitamaan lapsia. (Väänänen Y. 2009:41)

On yleistä, että kotona lapsia hoitanut äiti ei ole kolmen kotoutumiseen tarkoitetun vuoden aikana oppinut tuntemaan suomalaista yhteiskuntaa omaa arkiympäristöään laajemmin eikä oppinut suomea edes välttävästi. Tämän takia hänen on myös vaikea, jos ei jopa mahdotonta hoitaa viranomaisasioitaan ilman apua. (Lampelto, ym. 2010:37) Juuri kotona lapsia hoitavat äidit ovat kotoutumisen kannalta haasteellinen ryhmä. Kulttuurista riippumatta äitiys on keskeinen sosiaalinen suhde, joka koskettaa naisen elämään kokonaisvaltaisesti. Tämän lisäksi äitiyteen kytkeytyy voimakkaita kulttuurisia odotuksia, jotka vaikuttavat naisten mahdollisuuksiin ja asemaan maahanmuuttajina sekä lähtö- että vastaanottavassa maassa. (Hyvönen:194-196) Pyrkimystä itsenäiseen elämään vaikeuttaa sosiaalisten verkostojen hajoamisen lisäksi sekä kielitaidottomuus, että työttömyys. (Aha! Avaimia monikulttuuriseen kohtaamiseen 2006)

Maahanmuuttajanaisten asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa on tutkittu ennen 1990- lukua varsin vähän. Vasta 1990-luvun puolessa välissä se on alkanut saamaan tutkimuksellista huomiota. Kotoutumisen toteutumista on selvitelty lähinnä työn ja koulutuksen kautta. Työttömien

maahanmuuttajanaisten ja pienten lasten äitien kotoutumisesta tiedetään suhteellisen vähän. (Alitolppa-Niitamo 2005: 39-40.)

3.3 Kotoutuminen

Kotoutuminen on suomalainen vastine sanalle integraatio, jolla tarkoitetaan prosessia, jonka kuluessa maahanmuuttaja tulee osaksi ympäröivää yhteiskuntaa. Se on monimutkainen ja -ulotteinen prosessi, joka vie aikaa. (Martikainen, Sintonen & Pitkänen 2006, 20-21)

Maahanmuuton lisääntyessä maahanmuuttajuuteen liittyvät haasteet moninaistuvat ja yhteiskunnan on kyettävä vastaamaan niihin. Huomattava osa tulijoista ei osaa maan kieltä, tunne sen kulttuuria ja monia tulijoita ympäröi heidän oman kulttuurinsa normit ja säännöt. (Söderling 2009: 5.) Tämän takia kotoutumiseen on viime aikoina alettu kiinnittämään yhä enemmän huomiota.

Suomen maahanmuuttopolitiikan päätavoite on kotouttaa maahanmuuttajat Suomeen. Kotouttamislaissa kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä tavoitteena osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen. Kotouttamisella puolestaan tarkoitetaan niitä viranomaisten järjestämiä toimenpiteitä ja voimavaroja, joilla pyritään edistämään maahanmuuttajan kotoutumista (Laki 493/1999: 2§.) Käytännössä kotoutuminen tarkoittaa siis tilannetta, jossa vähemmistökulttuurin piirissä kasvaneet ihmiset eivät eristäydy, syrjäydy eivätkä sulaudu enemmistökulttuuriin, vaan ovat kiinteässä vuorovaikutuksessa enemmistökulttuurin kanssa säilyttäen oman kulttuuri-identiteettinsä. (Ahaa) Kotoutumisen ja ensivaiheen kontaktien luomisen kannalta on tärkeää, että maahanmuuttajalla on mahdollisuus toisaalta ylläpitää omaa kulttuuriaan yhdessä oman etnisen ryhmän kanssa ja toisaalta luoda kontakteja myös ryhmän ulkopuolelle. (Työministeriö, 2005:22-23)

Lain maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (Laki 493/1999: 10 §.) mukaan maahanmuuttajalla, joka on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi tai joka hakee toimeentulotukea, on oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Kotoutumissuunnitelma tehdään yhteistyössä työvoimatoimiston ja kunnan kanssa. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelman laatimiseen enintään kolme vuotta väestötietojärjestelmään merkitsemisen jälkeen. Kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttaja, kunta ja työvoimatoimisto sopivat yhdessä toimenpiteistä, jotka tukevat maahanmuuttajaa ja hänen perhettään yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen järjestämisestä. Suunnitelma voi

sisältää kieliohjelmaa, aikuiskoulutusta, omaehtoista koulutusta, ammatinvalintaohjausta ja kuntoutusta, työharjoittelua, valmistavaa opetusta, lasten ja nuorten kotoutumisen tukemista ja muita kohtuulliseksi katsottuja kotoutumista tukevia toimenpiteitä (Mikkonen 2005, 54-55.) Käytännössä kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on siis antaa aikuisille maahanmuuttajille sellaiset kielelliset ja yhteiskunnalliset valmiudet, joiden avulla he pystyvät selviytymään jokapäiväisen elämän tilanteissa ja suuntautumaan koulutukseen ja työelämään.

Osallisuuden kokemus yhteiskunnassa on oleellinen osa kotoutumisprosessia. Työ on keino olla osallisena tätä yhteiskuntaa ja kotiutua siihen. Osallisuus voi kuitenkin ilmetä myös muilla tavoilla, kuten osallistumisena erilaisiin harrastuksiin ja yhdistysten toimintaan. Tässä kohtaa kolmannen sektorin rooli korostuu, etenkin kotoutumisen alkuvaiheessa olevien maahanmuuttajien kohdalla, koska se tarjoaa erilaisia tai täydentäviä palveluita ja toimenpiteitä julkiseen sektoriin verrattuna. (Valtioneuvosto 2008, 16.)

Laissa (493/1999) kotouttamistoiminnalle on määritelty kolme tasoa: sosiaalinen, tiedollinen ja toiminnallinen. Tässä opinnäytetyössä keskityn sosiaaliseen ja osittain myös tiedolliseen tasoon. Kotouttamistoiminnan sosiaalisen tason tavoitteena on vahvistaa maahanmuuttajan psykososiaalista toimintaa, joka mahdollistaa vertaisryhmien muodostamisen ja sosiaalisten verkostojen luomisen. Tiedolliseen tasoon liittyy kielitaidon kehittäminen ja yhteiskunnallinen osallistuminen. Toiminnallinen taso pitää sisällään muun muassa harrastus- ja virkistystoiminnan. (Mikkonen 2005, 59)

3.4 Maahanmuuttajan kotoutuminen

Maahanmuuttajan kotoutumisprosessiin vaikuttavat hyvin monet seikat, joista sukupuoli on yksi. Naisten ja miesten asema ja mahdollisuudet maahanmuuttajina ovat erilaisia ja monet maastamuuttoon liittyvät prosessit, kuten sopeutuminen uuteen maahan ovat pitkälti sukupuolittuneita. Martikaisen ym. (2007: 24) mukaan naiset ovat kotoutumisessa riskialttiimmassa asemassa kuin miehet. Maahanmuuttajan heikompaan asemaan joutumiseen on monia syitä. Kotoutumisen ongelmat johtuvat usein erilaisista kulttuureihin liittyvistä perhemalleista, kotioloista sekä maahanmuuttajan mahdollisesta heikosta koulustaustasta. On kuitenkin tärkeää korostaa tilannekohtaisia eroja, kuten henkilökohtaisia voimavaroja ja oman osallisuuden merkitystä, sillä usein maahanmuuttajanaiset, ja aivan erityisesti pakolais- ja musliminaiset, saavat jo lähtökohtaisesti uhrin statuksen. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 24) Kotoutumisen kestoa ei voi etukäteen määritellä, koska se on henkilökohtainen prosessi. Erilaiset kotoutumisen valmiudet, joita ovat esimerkiksi ikä, sosiaaliset verkostot, koulustausta, muuton motiivit ja aikaisemmat maahanmuuttokokemukset,

saattavat nopeuttaa kotoutumista. Keskeisessä roolissa on myös henkilön motivaatio ja aktiivisuus tutustua suomalaiseen yhteiskuntaan ja opiskella kieltä (Punainen risti 2004, 8).

Vuonna 2002 Työministeriö teetti selvityksen kotiäiteinä olevien maahanmuuttajanaisten kotoutumiskokemuksista ja arkipäivän elämästä Suomessa. Selvityksessä kävi ilmi, että maahanmuuttajakotiäitien suurimmat ongelmat liittyivät puutteelliseen kielitaitoon ja yksinäisyyteen (Työministeriö 2002, 106). Maahanmuuttajaäidin kärsiessä sosiaalisten verkostojen ja kielitaidon puutteesta, vaikeuttaa se hänen arjen järjestymistä ja erilaisten vaihtoehtojensa hahmottamista. Näiden tekijöiden takia lastenhoito voi sitoa maahanmuuttajaäitejä vuosiksi kotiin, jolloin myös hänen mahdollisuutensa osallistua kielikoulutukseen ja muihin kotoutumista edistäviin verkostoihin ja palveluihin on usein heikko (Lainiala & Säävälä 2010, 15).

Moni maahanmuuttajanainen pärjää uudessa kotimaassaan hyvin, mutta on myös naisia, jotka tarvitsevat erityistä kannustusta ja rohkaisua kotoutumisessa ja työllistymisessä. Näiden naisten perheet ovat usein monilapsisia, perheen arvomaailmaan ei kuulu naisten kouluttautuminen tai työssäkäynti tai he ovat saattaneet jäädä omassa kotimaassaan saattaneet vaille koulutusta. Huolimatta siitä käyvätkö naiset töissä vai eivät, on tärkeää, että he osallistuisivat suomalaiseen yhteiskuntaan esimerkiksi osallistumalla järjestö- tai yhdistystoimintaan. Yhdistystoiminta saattaa tuoda heille sosiaalisia verkostoja, joita heidän saattaa muuten olla vaikea löytää uudessa kotimaassaan. Se saattaa myös helpottaa maahanmuuttajien kotoutumista uuteen yhteiskuntaan (Pyykkönen 2007, 108). Maahanmuuttajaäidit kasvattavan tulevan sukupolven, joten heidän asemansa on perheiden hyvinvoinnin kannalta keskeinen (Valtioneuvosto 2008, 105.)

3.5 Sosiaalinen kotoutuminen

Kotoutuminen voidaan jakaa neljään ulottuvuuteen: sosiaalinen, taloudellinen, kulttuurinen ja poliittinen. Kaikkia nämä eri ulottuvuudet eivät ole toisistaan riippumattomia ja niitä voidaan tarkastella sekä yksilön, että yhteiskunnan näkökulmasta käsin. Tässä opinnäytetyössä keskityn sosiaaliseen kotoutumiseen, joka liittyy hyvinvointipalveluiden käyttöön, asumiseen, kielitaitoon sekä vuorovaikutussuhteisiin kantaväestön ja muiden maahanmuuttajien kanssa (Manninen 2001, 8.) Näistä tutkin tarkemmin vuorovaikutussuhteiden osa-aluetta, johon myös kielitaito vahvasti liittyy. Vuorovaikutussuhteilla tarkoitan suhteita kantaväestön ja toisten maahanmuuttajien kanssa. Vuorovaikutukseen liittyy olennaisesti myös kieli.

3.5.1 Vuorovaikutussuhteet ja vuorovaikutus

Sosiaalisten suhteiden luominen kantaväestön edustajiin sekä toisiin maahanmuuttajiin on yksi sosiaalisen kotoutumisen ulottuvuuksista. Suhteiden luominen ei kuitenkaan voi olla yksipuolista, sillä molempien osapuolten suhtautumistavat ja avoimuus vaikuttavat vuorovaikutuksen laatuun (Valjus & Nirvi 2005, 48). Suhteiden luomiseen maahanmuuttajien ja kantaväestön välille tarvitaan molemmien puoleista vuorovaikutusta.

Vuorovaikutukseen liittyy kommunikaation käsite, jolla tarkoitetaan sanallista tai sanatonta viestintää. Kommunikaatio on perusta ihmisen vuorovaikutuksella. Ihmisen kommunikaatiolla on sosiaalisissa tilanteissa vuorovaikutuksellinen merkitys. Vuorovaikutus ei ole vain tarpeellisten tietojen välittämistä vaan moniulotteista sosiaalista toimintaa. Vuorovaikutuksen välityksellä ihminen saa tarpeellisia henkisiä resursseja toimintaan, henkiseen vahvuuteen ja terveyteen (Kauppila 2005, 25-26). Kauppilan (2005) mukaan sosiaalisella vuorovaikutuksella tarkoitetaan ihmisten välistä toimintaa erilaisissa ympäristöissä. Sosiaalinen vuorovaikutus on yläkäsite, johon kuuluvat muun muassa sosiaalisten suhteiden ja sosiaalisten taitojen käsitteet. Sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyy aina konteksti eli tilanne ja paikka, jotka luovat edellytykset vuorovaikutukselle (Kauppila 2005, 19-20.)

Dancen ja Larsonin (1976) mukaan yleisellä tasolla kommunikaation eli viestinnän tehtäviä on muun muassa toimia yhdistävänä tekijänä ihmisen ja ympäristön välillä sekä säädellä ihmisen käyttäytymistä. Viestintään kuuluu myös muita osatekijöitä kuten kieli, kielioppi, sosiaaliset normit, odotukset, erilaiset tulkinnat ja minivivahteiset tunnuseikat (Kauppila 2005, 25-26). Ihmiset voivat olla vuorovaikutustaidoiltaan kovin erilaisia. Onnistunut sosiaalinen vuorovaikutus edellyttää toisten odotusten ymmärtämistä (Kauppila 2005, 19-20). Tässä kohtaa kulttuurierot saattavat vaikuttavaa toisen ymmärtämiseen, koska ihmisillä erilainen näkemys odotuksista.

Vuorovaikutussuhteet ja yhteisöön kuulumisen tunne helpottavat maahanmuuttajaa uuteen maahan kotoutumisessa. Tutustuessaan uusiin ihmisiin maahanmuuttajalla on mahdollisuus oppia kieltä, luoda suhteita ja kokea itsensä hyväksytyksi (Pehkonen 2006, 38.)

3.5.2 Kielitaito

Kuten edellä jo mainittiin, kielitaito liittyy vahvasti vuorovaikutukseen. Riittävä kielitaito on aikuiselle maahanmuuttajalle yksi tärkeimmistä kotoutumista edistävästä tekijöistä, koska se antaa mahdollisuuden osallistua aktiivisesti yhteiskuntaelämään. Puhuttu kieli toimii keinona ymmärtää toisia entistä paremmin. Kieli ei kuitenkaan toimi vain ymmärtämisen välineenä, vaan samalla on huomattava, että kielen avulla voidaan pitää kiinni oikeuksista olla eri mieltä ja myös

riidellä (Kauppila 2005, 25-26). Kielellisellä viestillä on vuorovaikutuksessa havaittavissa aina jokin tarkoitus, itse sanoma. Puhuessamme valitsemme sellaisia sanoja, jotka parhaiten kuvaavat sitä ilmiötä ja niitä asioita, joita käsittelemme. Sanat eivät kuitenkaan ole täysin yksiselitteisiä, vaan ne herättävät meissä monenlaisia lisämerkityksiä (Kauppila 2005:26). Tässä maahanmuuttaja saattaa kohdata ongelman, koska hänellä ei välttämättä ole tarpeeksi laajaa sanavarastoa, jotta hän osaisi ilmaista tarkoittamaansa ilmiötä tai asioita. Tällöin hän saattaa tulla väärin ymmärretyksi. Tämä taas pidempiaikaisena jatkumona saattaa johtaa turhautumiseen. Suomalainen kulttuuri, jonka erityispiirteitä ovat muun muassa keskustelukulttuurin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen vähäisyys sekä itsenäisyyden ja omatoimisuuden korostaminen, ei ainakaan omalta osaltaan edesauta eri kulttuureista tulevien sosiaalista kotoutumisprosessia.

Kieli on yksi tärkeimmistä avaimista maahanmuuttajien kotoutumiseen. Yksi merkittävä tekijä kielen oppimisessa on arkinen sosiaalinen vuorovaikutuskantaväestön kanssa. Näin ollen maahanmuuttajan kielen oppimisessa ja käytössä yhteiskunnan ja ympäristön merkitystä ei voida aliarvioida (Lainiala & Säävälä 2010, 4). Työ- ja opiskelijaelämässä sosiaalisia verkostoja ja vertaisryhmiä muodostuu luonnostaan. Kielitaidon omaksumisen ja työelämään osallistumisen onkin katsottu parhaiten edistävän maahanmuuttajanaisten kotoutumista (Alitolppa-Niitamo 2005: 39-40).

4 Tavoitteet ja niiden arviointimenetelmät

4.1 Tavoitteet

Viikonlopputoiminta on järjestön kehittämä toimintamuoto, joka on osana Parasta lapsille ry:n perhetoimintaa. Perhetoiminnan tavoitteita toiminnalle ovat monikulttuurisessa toimintaympäristössä tapahtuva vuorovaikutus ja kulttuurien kohtaaminen, äitien ja lapsien yhdessäolo, virkistyminen sekä vertaistuen mahdollisuus samassa elämäntilanteessa olevien perheiden kanssa. Leireillä liikutaan yhdessä ja tutustutaan Suomen luontoon, kulttuuriin ja tapoihin vuodenaikoja hyödyntäen. Yhdessä tekemällä ja kokemuksilla jakamalla opitaan samalla myös muista kulttuureista. Nämä muodostavat viikonlopputoiminnan tavoitteet ja toiminnan punaisen langan, kulkien mukana kaikkien leiriviikonloppujen ajan. Tässä kyseissä Parasta lapsille ry:n viikonlopputoiminnan perheryhmässä oli tavoitteena vahvistaa maahanmuuttajaäitien suomenkielen taitoa, joka taas tukee heidän vanhemmuuttaan. (Eija Rieppolan suullinen lausunto 7.10.10)

Toimintakeskeisen opinnäytetyöni kehittämistavoitteeni suunnittelin tämän kyseisen viikonlopputoiminnan perheryhmän tavoitteiden sekä perhetoiminnan tavoitteiden pohjalta, jotta ne vastasivat sekä työelämän tarpeita, että omia mielenkiinnonkohteitani. Kehittämiskohteenani olivat kurssikeskus Högsandissa Parasta lapsille ry:n järjestämien viikonlopputoiminnan perheryhmän viikonloppuleirien toiminta. Pää tavoitteenani oli kehittää toimintaa niin, että se lisää ja vahvistaa äitien vuorovaikutussuhteita. Kielitaito liittyy vahvasti vuorovaikutukseen, joten kiinnitän huomioon myös sen vahvistumisen. Toimintaa kehitän tuomalla siihen mukaan luovia toiminnallisia työskentelymenetelmiä, joiden avulla leiriläisten vuorovaikutus helpottuu ja kielitaito vahvistuu. Parasta Lapsille järjestö voi hyödyntää tässä opinnäytetyössä saatua kokemuksellista tietoa kehittäessään leiritoimintaansa. Lisäksi järjestön työntekijät saavat tietoa leirien vaikuttavuudesta äitien ja perheiden elämään.

Käytän termiä vuorovaikutussuhde kuvaamaan ihmisten välisiä suhteita, joissa korostuu kommunikaatio. Vuorovaikutussuhteella tarkoitan kahden henkilön välistä suhdetta, johon myös ympäristön tekijät voivat vaikuttaa. Vuorovaikutussuhteita ryhmässä pohdin siltä kannalta, miten ryhmäläiset toimivat ja kommunikoivat keskenään. Otan huomioon myös sen miten leiri ympäristö ja erilaiset kulttuurit vaikuttavat kohtaamiseen.

Halusin tuoda leiritoimintaan mukaan toiminnallisia luovia työskentelymenetelmiä, koska olen todennut ne omilla opinnoissani erittäin tehokkaiksi sekä helpoiksi toteuttaa erilaisten ryhmien kanssa. Niiden käyttäminen toiminnassa ei myöskään tuo suurempia muutoksia normaaliin leiritoimintaan. Luovien työmenetelmien käyttö vaatii kuitenkin ohjaajalta ennakkoluulottomuutta sekä uskoa menetelmien toimivuuteen. Toiminnallisia menetelmiä apuna käyttäen on mahdollista oppia kokonaisvaltaisesti tekemisen kautta syntyvän kokemuksen ja elämyksen avulla (Laine, ym. 2007, 82). Luovien työskentelymenetelmien avulla voidaan helpottaa vuorovaikutusta ja rentouttaa ilmapiiriä. Niiden avulla pyritään edistämään ihmisten osallisuutta ja lisäämään heidän vaikutusmahdollisuuksiaan oman elämänhallintaan. Menetelmät tukevat asiakasta löytämään sanoja ja muotoja ajatuksille, mielikuville ja tunteille, joita on vielä vaikea pukea sanoiksi (Salo-Chydenius, 2006).

Toiminnallisissa luovissa työskentelymenetelmissä korostuu käytännön toiminta ja tilanteisiin vaikuttaminen. Niitä voidaan käyttää kaikkien asiakasryhmien kanssa ja muiden toimintamuotojen rinnalla. Ne sopivat hyvin ryhmämuotoiseen työskentelyyn. Niiden käyttäminen tähtää syrjäytymisen ehkäisyyn, asiakkaan voimaannuttamiseen, kasvun tukemiseen, sosiaalisen vuorovaikutuksen rakentamiseen ryhmässä sekä voimavarojen vahvistamiseen ryhmässä (Nietosvuori 2006, 64 - 71).

Toiminnalliset luovat menetelmät perustuvat enemmän toimintaan ei niinkään puhumiseen. Tämän takia niiden käyttäminen on mahdollista myös niiden ihmisten kanssa kenen kielitaito ei ole vielä kovin vahva. Luoviksi toiminnoiksi voidaan laskea kaikki tekeminen, jossa aktiivinen osallistuminen on osana ja jossa käytetään mielikuvitusta sekä luovia taitoja, esimerkiksi piirtämistä, savitöitä, puutöitä, musiikkia ja draamaa (Sosiaaliportti 2012).

Luovat toiminta menetelmät auttavat oppimisen esteiden poistamisessa. Muun muassa musiikki voi tukea kielen oppimista, sillä puhutussa kielessä ja musiikissa on paljon yhteisiä elementtejä. Musiikki on myös yleismaailmallista ja sen avulla voidaan ylittää kielien ja kulttuurien väliset rajat. Toiminnalliset menetelmät tarjoavat runsaasti eri sovellusvaihtoehtoja. Kaikki menetelmät eivät kuitenkaan sovi kaikille ryhmille (Laine ym. 2007, 82). Ohjaajan on oltava tämän asian suhteen sensitiivinen ja aistittava sopiiko tietty toiminta kohderyhmälle. Tarvittaessa suunnitelmaa voi muokata tai vaihtaa lennosta.

Halusin lisätä ja vahvistaa maahanmuuttajaäitien vuorovaikutussuhteita, koska suhteet kantaväestöön ja muihin maahanmuuttajiin ovat osa sosiaalista kotoutumista. Kotoutumisen tukeminen leirien avulla oli alkuperäisen opinnäytetyöni kehittämistavoite, joka taas oli suunniteltu sen pohjalta, että maahanmuuttajaäidit eivät ole olleet kauan Suomessa. Vaikka opinnäytetyöni kohderyhmä olikin loppujen lopuksi hieman erilainen kuin alun perin olin luullut, en halunnut luopua tästä tavoitteesta, koska kotoutumisen tukeminen on mielestäni tärkeää. En usko, että maahanmuuttajien kotoutumista voidaan koskaan tukea liikaa, joten siinäkin mielessä alkuperäisen kehittämistavoitteen säilyminen oli mielestäni relevanttia.

Oma oppimistavoitteeni oli kehittyä ohjaajana, joka on selkeä ja osaa luoda turvallisen ilmapiirin. Minulle on tärkeää, että voin ohjaajana tuoda esiin oman persoonani ja olla samalla herkästi läsnä. Haluan korostaa myös kuuntelun ja joustavuuden tärkeyttä ohjaajuudessa.

4.2 Miten tavoitteet saavutetaan?

Osallistuessaan leireille ja siellä tehtäviin aktiviteetteihin, joutuvat äidit automaattisesti tekemisiin muiden äitien kanssa. Ihannetuloksena on, että äidit verkostoituisivat ja saisivat sosiaalisia kontakteja, joka taas vahvistaa heidän vuorovaikutussuhteitaan. Leirien toiminta pyritään suunnittelemaan niin, että kaikilla on mahdollisuus osallistua toimintaan. Usein toiminta on sellaista, että kaikki toimivat yhdessä tai pienissä ryhmissä. Kaikki leiriläiset asuvat leirien ajan samassa rakennuksessa ja jakavat yhteisen keittiön, vessat ja oleskelutilat. Kaikki edellä mainitut asiat edesauttavat sosiaalisten suhteiden muodostumista. Käytännössä leirit mahdollistavat äitien ja lapsien yhdessäolon. Lapset saavat myös toimia yhdessä toisten lasten

kanssa, jolloin äidit saavat mahdollisuuden tutustua toisiin vanhempiin ja vaihtaa kokemuksia heidän kanssaan (Parasta lapsille ry:n internetsivut ja toimintasuunnitelma 2011).

Leirien ja ohjatun toiminnan avulla pyritään tukemaan maahanmuuttajataustaisen äidin suomen kielen oppimista sekä tutustuttaa suomalaiseen kulttuuriin ja uusiin ihmisiin. Leirien toimintakieli on suomi, jonka lisäksi sitä käytetään keskusteluissa vapaaehtoisten ja äitien ja lasten välillä. Suomenkielen puhumiseen kannustetaan ja oppimista tuetaan puhumalla, loruilemalla, laulamalla ja leikkimällä. Tavoitteena on oppia tekemisen ohessa suomen kieltä. Leirillä tehdään paljon toiminnallisia asioita, kuten askarrellaan ja liikutaan. Erilaiset toiminnalliset menetelmät olen todennut aikaisempien leirien arjessa toimiviksi. Niiden avulla sosiaalisten suhteiden muodostumista ja suomenkielen vahvistamista on voitu helpottaa. Kehittämistehtävässäni arvioin niitä kriittisesti ja teen ne tässä työssä näkyväksi. Toimintaa ohjattaessa ohjaajat samalla sanoittavat toimintaa, jolloin itse toiminta toimii kielen oppimisen välineenä. Leireillä on muun muassa leivottu, oppien samalla uusia sanoja. Tarvittaessa käytämme kuvia ja esineitä apuna havainnollistamassa käsiteltäviä asioita. Leiri ei ole suomen kielenkurssi, mutta voi antaa valmiuksia osallistua myöhemmin kielikurssille.

Kun vanhemmat oppivat uuden kielen ja pääsevät mukaan yhteiskuntaan ja sosiaalisiin verkostoihin, parantaa se heidän elämänhallintaa ja vanhemmuutta. Suomenkielen taidon avulla vanhemmat voivat myös olla mukana ja antaa lapselleen tukea tämän aloittaessa päiväkodin- tai koulunkäynnin. (AlitoIppa- Niitamo ym. 2005, 46). Kielitaidon vahvistuessa äideillä on mahdollisuus laajentaa heidän sosiaalisia verkostojaan ja parantaa sosiaalisia suhteitaan. Kielitaidon vahvistuminen ja sosiaalisten suhteiden parantuminen taas tukee maahanmuuttajien kotoutumista.

4.3 Kohderyhmän valinta

Maahanmuuttajuus on monitahoinen ilmiö. Olen valinnut opinnäytetyöni kohderyhmäksi maahanmuuttajanaiset ja erityisesti kotiäidit, jotka jäävät usein työmarkkinoiden ulkopuolelle. Heidän kotoutumisen tukeminen on ensisijaisesti ollut sosiaali- ja terveystoimen vastuulla. Voidakseen hoitaa kasvatustehtävänsä ja tukea lasten kehittymistä uudessa maassa, on välttämätöntä, että myös kotiäidit saavat mahdollisuuksia kiinnittyä uuteen yhteiskuntaan ja oppivat ymmärtämään sen toimintaa, kulttuuria ja arvomaailmaa. Näitä asioita pyritään mahdollistamaan ja tukemaan leirien avulla.

Tässä opinnäytetyössä tarkastelu rajattiin pääasiassa vain maahanmuuttajaäiteihin. Opinnäytetyöni kohderyhmänä toimivat Parasta Lapsille järjestön viikonlopputoimintaan osallistuneiden maahanmuuttajaperheiden äidit. Aion jatkossa puhua leirille osallistuneista maahanmuuttajaäideistä vain äiteinä. Kaikki äidit asuivat pääkaupunkiseudulla ja ensimmäiset ovat muuttaneet Suomeen 1990-luvun alussa ja viimeiset 2000-luvun lopussa. Kaikki äidit osallistuvat Hakunilan kansainvälisen yhdistyksen toimintaan, jossa on mukana myös yksi leirin vapaaehtoinen ohjaaja. Äidit kuuluivat viikonloppuleireistä kyseiseltä ohjaajalta ja tulivat toimintaan mukaan tätä kautta.

4.4 Aineiston hankinta

Opinnäytetyöni aineistonkeruumenetelminä käytin oppimispäiväkirjaa, havainnointia sekä palautelomaketta. Taulukossa 1. olen selittänyt mitä aineistokeruumenetelmiä käytin kerätessäni tietoa opinnäytetyöni tavoitteiden toteutumisen arvioimiseksi.

Äitien vuorovaikutussuhteiden ja kielitaidon vahvistumista arvioin oman oppimispäiväkirjani, äitien ja vapaaehtoisten palautelomakkeiden avulla. Leirien lopussa minun oli tarkoitus kerätä äideiltä palautelomakkeen avulla päällimmäiset ajatukset ja kokemukset leiristä. Palautelomakkeen piti joka kerta olla samanlainen. Viimeisellä kerralla lisäsin lomakkeeseen muutaman lisäkysymyksen, jotka käsittelivät toimintaa ja työskentelyä leirillä kokonaisuutena, sekä sen mahdollista hyötyä äitien vuorovaikutus suhteiden lisääntymisen ja kielitaidon vahvistumisen kannalta.

Äitien palautelomakkeen kielenä oli suomi ja ne pohjautuivat kahteen teemaan: 1) Vuorovaikutussuhteet ja 2) Kielitaito. Palautelomakkeet jaettiin äideille ja palautettiin minulle leirien aikana sekä viimeisen leirin jälkeen Hakunilan kansainvälisen yhdistyksen tiloissa Länsimäessä. Palautelomakkeiden lisäksi käytin toisella leirillä apuna kuvakortteja. Palautelomakkeiden täytön lisäksi keskustelin äitien kanssa leirien aikana useasti ilman, että kirjasin mitään samanaikaisesti ylös. Keskustelujen jälkeen kirjoitin muistiinpanoja ylös oppimispäiväkirjaani.

Osallistujamäärä vaihteli leireittäin. Ensimmäiselle leirille osallistui kaikki viisi äitiä perheineen. Toisella leirillä äitejä oli mukana neljä ja viimeisellä leirillä kolme. Leiriolosuhteiden takia palautteen keruuseen ei jäänyt aina kaikille äideille aikaa. Viimeisellä kerralla en kerinnyt pyytämään äideiltä leiristä palautetta. Sovin kuitenkin äitien kanssa, että tulen kysymään heidän mielteitään leiristä kaksi viikkoa leirin jälkeen. Vaihdoimme äitien kanssa puhelinnumeroita ja

lupasin ilmoittaa milloin tulisin heitä tapaamaan. Tapaamispaikaksi sovimme Hakunilan kansainvälisen yhdistyksen toimitilan, koska se oli äitien yleinen kohtaamispaikka.

Laitoin tapaamispyynnön kolmelle viimeisellä leirillä olleelle äidille. Kaksi heistä tuli tapaamiseen. Vapaamuotoista ryhmähaastattelua varten olin täydentänyt aikaisemmin leireillä käyttämäni palautelomaketta (liite 2). Tarkoitukseni oli haastatella äitejä sitä apuna käyttäen, mutta siinä tilanteessa oli helpompi antaa äitien itse täyttää lomake. Tämän jälkeen kyselin muutamia kysymyksiä leiristä ja sen vaikutuksista äiteihin ja lapsiin. Kirjoitin äitien vastaukset saman tien ylös. En halunnut tehdä haastattelusta virallisen oloista, koska halusin keskustelun olevan luonnollista. En myöskään käyttänyt siitä nimeä haastattelu äitien kuullen. Tämän takia en myöskään halunnut käyttää nauhuria puheen tallentamiseen.

Koko leirin toimintaa arvioin oman oppimispäiväkirjan, havainnoitsijoiden, äitien palautelomakkeiden ja vapaamuotoisen ryhmähaastattelun avulla. Jokaisen toimintakerran jälkeen kirjasin ylös, mitä olimme tehneet, miten toiminta oli sujunut ja asiat, joihin pitäisi jatkossa kiinnittää huomiota. Kirjasin ylös myös äitien suullista palautetta. Omaa ammatillista kehittymistäni ja omien oppimistavoitteideni toteutumista arvioin oppimispäiväkirjan ja havainnoitsijoiden palautteiden avulla.

Leirillä havainnoitsijoina toimivat toiset ohjaajat niin, että yksi ohjaaja havainnoi aina yhtä leiriä. Kahdella ensimmäisellä leirillä havainnoitsijana toimi sama ohjaaja ja kolmannella leirillä eri ohjaaja. Tämä sen takia, että halusin saada eri ohjaajien näkökulman asioihin. Havainnoitsijat osallistuivat leiritoimintaan normaalisti ja täyttivät havainnointilomakkeen vasta leirin jälkeen. Havainnointia varten olin tehnyt havainnointilomakkeen. Lomake pohjautui viiteen eri teemaa 1)Kielitaidon vahvistuminen, 2)Sosiaalisten suhteiden vahvistuminen ja laajentuminen, 3)Työskentelyn hyödyt ja toimivuus, 4)Turvallinen ilmapiiri sekä 5) minun ohjaustaitojen kehittymisen arviointi. (liite 1).

TAVOITTEIDEN ARVIOINTIMENETELMÄT/ AINEISTONKERUUMENETELMÄT

	Osallistuva havainnointi/ Oppimispäiväkirja	Vapaaehtoisen palautelomake leirien jälkeen	Äitien palaute-lomake leirien jälkeen
Parasta lapsille ry:n tavoitteet toiminnalle			
Sosiaalisen kotoutumisen tavoitteet			
Leirin tavoitteet			
Toiminnallisen opinnäytetyöni kehittämistavoitteet:			
Kehittää leiritoimintaa toiminnallisten luovien työmenetelmien avulla	X	X	X
Lisätä ja vahvistaa äitien vuorovaikutussuhteita	X	X	X
Vahvistaa äitien kielitaitoa	X	X	X
Omat oppimistavoitteeni	X	X	

OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

Taulukko 1: Tavoitteiden arviointimenetelmät/ aineistonkeruumenetelmät

5 Viikonlopputoiminnan viikonloppuleirit

Viikonloppujen aikana leireillä järjestettiin erilaista toimintaa johon äidit lapsineen saivat, yhdessä tai erikseen osallistua. Toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi leirin vapaaehtoiset. Toiminta pyrittiin suunnittelemaan ensimmäiselle leirille niin, että se vastasi leirin tavoitteita ja että siihen oli helppo kaikkien osallistua. Jokaiselle annettiin mahdollisuus osallistua toimintaan omien tietojensa, taitojensa, asenteidensa ja motivaatioidensa mukaan. Jo leirin alussa äideille ja lapsille kerrottiin, että toiminta oli vapaaehtoista, eikä heidän näin tarvinnut tuntea huonoa omatuntoa, jos he eivät ohjattuun toimintaan osallistuneet. Seuraavien kahden leirin ohjelman ja toiminnan pyrimme suunnittelemaan niin, että se vastasi äitien ja lasten ensimmäisen leirin pohjalta heränneitä toiveita ja tarpeita.

Leirien ja toiminnan tavoitteena on osaltaan myös tukea maahanmuuttajataustaisen äidin suomen kielen oppimista sekä tutustuttaa suomalaiseen kulttuuriin. Vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus kehittyy yhteisessä toiminnassa. Kielen oppimista tuetaan puhumalla, loruillemalla, laulamalla ja leikkimällä. Tavoitteena on oppia tekemisen ohessa suomen kieltä.

5.1 Toiminnan kuvaus

Toimintakeskeinen opinnäytetyöni toteutettiin viikonlopputoiminnan perheryhmässä, joka järjestettiin kolme kertaa syksyn 2010 aikana.

Viikonloppujen ajankohdat:

- 8 - 10.10
- 29 - 31.10
- 19 - 21.11

Kuva 1: Högsand

Ennen viikonlopputoiminnan alkua järjestettiin vapaaehtoisten perehdytys- ja koulutustapaaminen torstaina 2.9.10. Monika- Naisten- talolla. Tapaamisen aikana vapaaehtoisten saivat mahdollisuuden tutustua toimintaan ja toisiinsa sekä kuulla informaatiota maahanmuuttajajäideistä MonikaNaisten- talon ohjaajalta.

Vapaaehtoiset ja perhetoiminnan kehittäjä, Eija Rieppola, tapaavat aina ennen ja jälkeen leiriä purkamaan edellisen leirin tapahtumat ja suunnittelemaan seuraavan leirin sisällön. Ensimmäisen tapaamisen aikana suunnittelimme leiriviikonloppuja kokonaisuutena sekä seuraavan leirin sisällön, työnjaon ja tarvittavat materiaalit.

Leireillä on perusrunko, joka säilyy jokaisella leirillä samana (liite ?). Leiriläisillä ja vapaaehtoisilla majoittuvat yleensä omiin taloihinsa, kuitenkin joitakin poikkeuksiakin on. Aamupala, lounas, välipala ja päivällinen tarjoillaan erillisessä talossa, jossa Högsandin leirikeskusten henkilökunta hoitaa ruoan valmistuksen. Iltapala haetaan illalla keittiöstä ja se syödään omilla taloissa. Ruokailu rytmittää toiminnan ja sillä on suuri merkitys leirillä. Yhteiset ruokailuhetket ryhmyttävät leiriläisiä ja sekä luovat leiritunnelmaa.

Leirille tulevat perheet varmistivat mukaantulonsa hyvin myöhään. Leirille osallistui loppujen lopuksi viisi perhettä. Ryhmä koostui 16 lapsesta ja viidestä aikuisesta. Leirin alkaessa meillä oli hyvin vähän ennakkotietoja kohderyhmästä tai siitä, mitkä olisivat juuri sen kannalta keskeiset kysymykset. Kaikki leirille osallistuneet naiset olivat 25-50-vuotiaita ja perheellisiä. He olivat muuttaneet Suomeen 1990- luvun ja 2000-luvun lopun välillä. Lapset olivat 1-14-vuotiaita. Monikulttuurisen leirin perheistä kaksi oli kotoisin Somaliasta, yksi Turkista, yksi Arabiasta ja yksi Venäjältä. Heidän lisäksi toimintaan osallistui kuusi vapaaehtoista leiriohjaajaa ja heidän lapsiaan, joita oli leiristä riippuen kolme tai neljä.

1.leiri	8.-10.10
---------	----------

Tavoitteet: Tutustuminen, kielitaidon vahvistaminen, vuorovaikutustaitojen aktivoiminen

- Alueeseen tutustuminen kävellen
- Tutustumisleikkejä
- Itse tehty muistipeli
- Uiminen
- Heijastinrasti, jossa Suomeen liittyviä kysymyksiä (perheittäin)
- Toimintaseikkailu Aleksis Kiven 7 veljestä teemalla (perheittäin)

Ennen ensimmäistä leiriä tiesimme leiriläisistä ainoastaan heidän kulttuuritaustansa, sukupuolen ja lasten iät. Kaikki viisi perhettä osallistuivat ensimmäiselle leirille. Näiden tietojen ja aikaisempien leirikokemuksiemme pohjalta olimme suunnitelleet leiriohjelmaan tutustumista edesauttavia toimintaosuuksia. Tämän lisäksi äideille järjestettiin mahdollisuus kokoontua ryhmässä ainoastaan äitien kesken. Äitiryhmän ohjelman tarkoituksena oli vahvistaa äitien suomenkieltä. Äitiryhmän toiminnasta vastasi sitä varten erikseen mukaan pyydetty vapaaehtoinen ohjaaja. Vastaavanlaista äitien suomenkielen vahvistamisen ryhmää tällaisessa muodossa ei ole aikaisemmin kokeiltu viikonlopputoiminnan leireillä ja ajatus sen toteuttamisesta lähti liikkeelle Parasta Lapsille - järjestöstä. Ensimmäisellä leirillä on tarkoitus tutustua muihin ryhmän jäseniin ja opetella nimet. Ensimmäisellä leirillä käydään läpi leirin käytäntöjä, kuten ollaan ajoissa paikalla ja poissaolosta ilmoitetaan etukäteen vapaaehtoisille. Leiriläisille kerrotaan myös yleiset leirikäytännöt, kuten tiedot ruokailuista, säännöistä ja turvallisuudesta.

Perjantai 8.10

Tapasimme leiriläisten ja toisten vapaaehtoisten kanssa Mikonkadulla sijaitsevalla bussien pysähdyspaikalla, josta bussikyytimme lähti klo 17:00. Tilanne oli hieman jännittävä, koska emme olleet nähneet perheitä aikaisemmin. Jotkut leiriläisistä olivat hieman myöhässä, jonka takia emme päässeet lähtemään aikataulun mukaisesti. Bussimatkan alussa vastuuhenkilönä toiminut vapaaehtoinen toivotti kaikki tervetulleiksi leirille ja esitteli itsensä sekä meidät muut vapaaehtoiset. Bussimatka Högsandiin kesti noin puolitoista tuntia. Saavuttuamme leirikeskukseen, purimme tavarat ja siirryimme majapaikkaamme. Sekä leiriläisillä, että vapaaehtoisilla oli omat talot, joissa oli 2-3 hengen huoneita. Molemmissa taloissa oli oma keittiö, olohuone, suihkutilat sekä wc:t. Kun perheet olivat asettuneet taloksi, menimme muiden vapaaehtoisten kanssa esittelemään itseme ja kertomaan hieman seuraavanpäivä ohjelmasta. Tämän jälkeen siirryimme omaan taloomme syömään iltapalaa ja käymään läpi seuraavan päivän ohjelmaa. Suunnittelun ja tilojen pienuuden takia emme syöneet iltapalaa yhdessä leiriläisten kanssa.

Lauantai 9.10

Aloitimme yhteisen toiminnan aamiaisen jälkeen. Kokoonnuimme kaikki pihalle, josta lähdimme yhdessä kiertämään leirikeskuksen ympäristöä. Tarkoituksen oli esitellä aluetta sekä Suomen luontoa ja sieltä löytyviä puita, kasveja ja marjoja perheille. Kävelyn aikana juttelin muutaman äidin kanssa heistä ja heidän perheestään. Keskustellessa käytimme suomenkieltä. Yksi äideistä

esitti toiveen, että hän haluaisi myöhemmin mennä reippaammalle kävelyille. Kerroin sen olevan mahdollista, mikäli se sopisi muille ohjaajille.

Kuva 2: Högsand, näkymä merelle

Olimme suunnitelleet ensimmäiselle leirille paljon erilaista toimintaa. Tutustuminen leirikeskukseen ja sen ympäristöön sekä äitiryhmä, veivät kuitenkin paljon odotettua enemmän aikaa. Tämän takia jouduimme lyhentämään osaa suunnitellusta toiminnasta tai jättämään sen kokonaan pois ohjelmasta. Minun oli tarkoitus ohjata lauantai aamupäivällä äideille ja lapsille muistikortti-pelin tekemistä. Toimintaan osallistui kuitenkin vain lapset lukuun ottamatta yhtä äitiä. Hän auttoi lapsiaan kirjoittamaan kortteihin kuvan esittämän asian heidän omalla kielellään. Tämä johtui osaksi siitä, että äidit eivät olleet paikalla talossa tai he olivat liian väsyneitä osallistumaan.

Iltapäivällä reippaampi kävelyretki mahdollistui ja lähdin matkaan kahden äidin kanssa. Äidit eivät entuudestaan tunteneet toisiaan. Toinen äideistä kuitenkin kertoi, että he olivat edellisenä iltana tutustuneet ja keskustelleet kahdestaan myöhään yöhön saakka. Puhuimme äitien kanssa suomea, mutta huomasin, että äideillä oli myös yhteinen kieli, joka oli persia, vaikka he olivat

kotoisin eri maista. Tämä tuli minulle täysin yllätyksenä. Välillä äidit puhuivat keskenään persiaa, jonka jälkeen toinen äideistä tulkki minulle suomeksi, mitä he olivat puhuneet.

Illalla oli vuorossa heijastinrasti. Kokoonnuimme taas pihalle. Odottaessamme yhtä äitiä, päätin ekstempore vetää muutaman leikin. Opetin leiriläisille "Metsämökin ikkuna" laululeikin niin, että lauloin ensin ensimmäisen säkeistön ja näytin siihen kuuluvat viittomaliikkeet. Tämän jälkeen pyysin leiriläisiä ja muita vapaaehtoisia tulemaan mukaan leikkiin. Kerroin myös, että jokaisen kerran jälkeen toistetaan laulu jättäen säe kerrallaan laulamatta tehden vain viittomaliikkeet. Viimeisellä toistolla ei lauleta lainkaan vaan tehdään vaan liikkeet kerran läpi. Mielestäni laululeikki onnistui hyvin ja leiriläisillä oli mukavaa. Myös muut vapaaehtoiset antoivat minulle myönteistä palautetta laululeikin vetämisestä.

Tämän jälkeen pyysin leiriläisiä menemään piiriin ja ottamaan toisiaan käsistä kiinni. Valitsin kaksi hieman villimpää poikaa apulaisikseni. Tarkoitukseni oli vetää solmu-leikki ja pojat saisivat toimia solmun avaajina. Selitin kaikille miten leikki etenee. Poikia ei kuitenkaan kiinnostanut toimia apulaisinani, joten yhdessä muiden leiriläisten kanssa selvitin solmun. Minun olisi ehkä ollut hyvä olla hieman innostavampi, jotta olisin saanut myös pojat innostumaan. Solmun auettua pääsimme aloittamaan heijastinrastin.

Heijastinrastireitin varrella oli rasteja ja jokaisella rastilla oli heijastin ja Suomeen liittyvä kysymys. Kysymykset tai monivalinnat olivat suhteellisen helppoja, esimerkiksi "kuka näistä on Suomen tämän hetkinen presidentti: a) Martti Ahtisaari, b) Ville Valo vai c) Tarja Halonen?" tai "mikä puu tämä on?" Heijastinrastin aikana jokaisen perheen kanssa kulki yksi vapaaehtoinen. Vapaaehtoisen tehtävänä oli olla perheen apuna, jotta he eivät eksyisi reitiltä ja voisivat tarvittaessa auttaa, mikäli leiriläiset eivät ymmärtäneet kysymyksiä. Kaikkien suoritettua heijastinrastin, kävimme kysymykset ja vastaukset yhdessä läpi. Suurin osa leiriläisistä, etenkin lapset, tuntui pitävän heijastinrastista. He kertoivat myös oppineensa uusia asioita Suomesta.

Rastitehtävän jälkeen siirryimme leiriläisten taloon, jossa kokoonnuimme kaikki olohuoneeseen. Siellä vedin kaikille tutustumiskierroksen, jossa kaikki saivat vuorotellen esitellä itsensä, kertoa mietteitään leiristä sekä esittää toiveitaan tulevia leirejä varten. Tunnelma oli rento ja kaikki kertoivat avoimesti, mitä haluavat tulevalta leiriltä. Minusta sekä muista vapaaehtoisista näytti, että leiriläiset nauttivat ja olivat iloisia esittelykierroksesta ja yhdessä vietetystä ajasta. Esittelyn jälkeen oli iltapalan aika, jonka söimme yhdessä leiriläisten kanssa heidän talonsa olohuoneessa.

Sunnuntai 10.10

Aamupalan jälkeen kokoontuimme leiriläisten kanssa pihalle. Aleksis Kiven päivän kunniaksi meillä oli Seitsemän veljestä -aiheinen tehtävärata. Yksi vapaaehtoisista kertoi Seitsemän veljestä tarinan pähkinänkuoressa, jonka jälkeen leiriläiset jakaantuivat ryhmiin perhekohtaisesti. Jokaisella rastilla oli yksi vapaaehtoinen, jolla oli jokin tarinaan liittyvä tehtävä. Minä olin rastilla, jossa tapahtui Juhani kosinta. Perheen tullessa rastille ohjeistin heidät kosimaan minua "suomalaisittain" niin kuin Juhani kosi Venlaa. Annoin perheille kuitenkin rukkaset kuten tarinassakin Venla antaa Juhani rukkaset. Tämän jälkeen pyysin perheitä selittämään miten heidän maassaan on tapana kosia ja millaisia häitä vietetään. Kaikki eivät aluksi ymmärtäneet kysymystä, mutta pienen lisäselityksen jälkeen sain kuulla monta mielenkiintoista tarinaa ja selitystä. Lähes poikkeuksetta perheen äiti kertoi miten kosinta tapahtuu, mutta lapsetkin tuntuivat tietävän asiasta hyvin ja he osallistuivat kerrontaan. Tehtäväradan jälkeen meillä oli edessä vielä lounas ja tavaroiden pakkaaminen ja siivoaminen. Tämän jälkeen siirryimme bussiin ja ajoimme takaisin Helsinkiin.

2. leiri 29.-31.10

Vapaaehtoisten tapaaminen:

Toisessa vapaaehtoisten tapaamisessa purimme ensimmäisen leirin tapahtumat ja suunnittelimme seuraavan leirin ohjelman. Tällä kertaa osasimme suunnitella toimintaa, joka sopisi juuri näille perheille. Perheet saivat tilaisuuden myös itse vaikuttaa tulevaan ohjelmaan ehdottamalla jotain ensimmäisellä leirillä pidetyssä tutustumisringissä. Parasta Lapsille järjestö oli päättänyt jättää leirien ohjelmasta pois Äitiryhmän, joten myös sitä ohjannut vapaaehtoinen jäi pois toiminnasta. Toiselle leirille osallistui neljä perhettä viidestä.

Tavoitteet: Kielitaidon vahvistaminen, vuorovaikutussuhteiden tukeminen ja turvallisen ryhmän luominen sekä omien ohjaustaitojen lisääminen.

- Savityöskentely
- Uiminen
- Matonkuteista askartelu
- Virkkaaminen/ Neulominen
- Muumien luontoseikkailu

Perjantai 29.10

Tapasimme samassa paikassa samaan aikaan kuin edelliselläkin leirillä lähdettäessä. Yksi perhe joutui jättäytymään pois leiriltä sairastapauksen vuoksi, joten toisella leirikerralla leirille osallistui neljä perhettä. Perjantai sujui suunnilleen saman kaavan mukaan edellisen leirin kanssa. Tällä kertaa vietimme perjantai-iltaa hieman pidempään leiriläisten kanssa heidän talossaan. Yksi äideistä oli kotonaan valmistanut ison astiallisen heidän maansa perinne ruokaa, jota hän illalla tarjosi kaikille. Kaikki kokoontuivat yhdessä syömään ja hetken tuntui kuin olisimme olleet kaikki yhtä suurta perhettä. Ruoka oli todella hyvää ja moni meistä vapaaehtoisista kyselikin äidiltä miten ruoka oli tehty, kauan siihen meni ja millainen sen resepti on. Äiti vastasi kysymyksiinsä parhaansa mukaan ja oli iloinen, että pidimme ruoasta.

Syömisen ohessa selitimme leiriläisille, että yksi vapaaehtoinen ei enää osallistuisi toimintaan. Emme kuitenkaan kertoneet tarkempaa syytä. Kerroimme leiriläisille hieman tulevan leirin ohjelmasta, jonka jälkeen toivotimme hyvät yöt. Iltapalan päätimme syödä omassa talossamme. Tämä sen takia, että oli jo myöhä ja ajattelimme säästää aikaa käymällä läpi päivän tapahtumia ja seuraavaa päivää läpi, samalla kun söimme iltapalaa.

Kuva 3: Arabialaisen äidin valmistamaa perinneruokaa

Lauantai 30.10

Aamupäivällä teimme pitkän kävelylenkin merenrannalla leiriläisten kanssa. Keräsimme yhdessä lasten ja äitien kanssa simpukoita, käpyjä ja keppejä sekä ihastelimme merta. Ilma oli suomalaisen syksyn tapaan kylmä ja tuulinen, mutta kaikki kävelivät lenkin reippaasti. Kävelyn aikana juttelin muutaman äidin kanssa ja kävimme läpi kuulumisia ja tapahtumia ensimmäisen leirin jälkeen. Lenkin jälkeen osa lapsista jäi äitiensä kanssa leikkimään pihalle, osa taas siirtyi suoraan talolle lämmittelemään. Seuraavaksi oli vuorossa lounas, joka syötiin erillisessä rakennuksessa.

Savityöskentely oli tarkoitus pitää ennen välipalaa, mutta ohjelmanmuutoksen takia se siirtyi pidettäväksi välipalan jälkeen. Samaan aikaan osa, noin seitsemän henkeä, leiriläisistä lähti uimaan. Tämän takia kaikki eivät päässeet osallistumaan työskentelyyn.

Kuva 4: Savityöskentely

Työskentelyyn osallistui loppujen lopuksi kymmenen lasta. Kukaan äideistä ei jaksanut tai halunnut osallistua toimintaan vaan he vetäytyivät omiin huoneisiinsa lepäämään. Työskentely onnistui mielestäni hyvin. Minulla oli vetovastuu työskentelyn ohjaamisesta. Toinen vapaaehtoinen avusti hieman alkuvalmisteluissa. Kaikki jotka aloittivat työskentelyn, saivat muovailtua ja maalattua oma kuva - teoksensa valmiiksi. Kymmenen 5- 14-vuotiasta lasta vaativat kuitenkin paljon apua ja neuvoa, joten en pystynyt mielestäni tarpeeksi yksilöllisesti auttamaan kaikkia. Tämä vaikutti työskentelyyn niin, että kaikki eivät ymmärtäneet liittää aiemmin luonnosta kerättyjä asioita ja esineitä teoksiinsa. Päätimme jatkaa savityöskentelyä seuraavalla leirillä niiden kanssa, jotka sitä tällä leirillä eivät kerinnyt aloittamaan.

Illalla ohjelmassa oli punontaa ja kutomista. Toiminta järjestettiin perheiden asuttaman talon olohuoneessa ja oli varsin vapaamuotoista. Me vapaaehtoiset aloimme työstää erilaisia töitä matonkuteista villalankoihin. Yksi vapaaehtoinen neuvoi avaimenperän tekemistä matonkuteista, toiset kutoivat villasukkia ja minä virkkasin villalangasta koristekukkaa. Leiriläiset saivat vapaasti osallistua ja mennä tekemään mitä halusivat. Lapset innostuivat virkkaamisesta ja matonkuteista ja oli hienoa huomata miten iloisia äidit tästä olivat. Tekemisen ohessa keskustelimme paljon erilaisista asioista ja tunnelma oli iloinen, lämmin ja kotoisa. Päällisin puolin näytti, että kaikilla oli hyvä ja mukava olla.

Kuva 5: Matonkude avaimenperien tekoa

Kahden edellisen leirin perusteella olen todennut, että parhain tapa osallistaa leiriläisiä toimintaan, on ruveta itse tekemään suunniteltua toimintaa. Tässä vaiheessa suurimmalla osalla herää mielenkiinto toimintaa kohtaan ja he tulevat kysymään tai itse kokeilemaan miten tekeminen toimii. Yleensä heidän mielenkiinto herää jo siinä vaiheessa, kun materiaalit otetaan esille. Monellakaan perheellä ei ole taloudellisesti mahdollisuutta ostaa askarteluvälineitä kotiin, joten he kokivat askartelutuokiot erittäin mielenkiintoisiksi ja mielekkäiksi.

Sunnuntai 31.10

Aamupalan jälkeen järjestettiin minun suunnittelema Muumiaiheinen luontoseikkailu. Olin edellisenä iltana hakenut Högsandin roolivaatevarastosta vaatteita muumihahmoille, joita me vapaaehtoiset esitimme. Kävimme pukemassa roolivaatteet, jonka jälkeen pyysimme kaikki leiriläiset kokoontumaan olohuoneeseen. Kaikkien ollessa koolla, yksi vapaaehtoisista luki pienen pätkän Muumipeikon luontoretki-kirjasta. Tämän jälkeen esittelin tulevan toiminnan ja selitin hieman retkeilystä ja Muumeista. Esittelin paikalla olleet Muumihahmot ja kysyin vielä tiesivätkö leiriläiset mitä muita hahmoja Muumilaaksossa asui. Esittelyn jälkeen jaoimme kaikille perheille Muumien luontoseikkailu kortin, jotka olimme tehneet edellisenä iltana yhdessä toisen vapaaehtoisen kanssa. Pyysimme perheitä pukeutumaan lämpimiin ulkovaatteisiin ja tulemaan tämän jälkeen ulos. Me Muumit siirryimme kukin omalle rastipaikallemme.

Harmiksemme vain kaksi neljästä perheestä osallistui rastille. Syynä tähän oli varmasti osaltaan kylmä ja kolea sää, mutta myös joidenkin perheenjäsenten flunssa. Minä esitin Nuuskamuikkusta, joka selitti leiriläisille Suomessa olevat Joka miehen oikeudet. Esittelin oikeudet ja velvollisuudet osallistamalla keskusteluun ja kyselemällä heiltä mitä saa ja mitä ei saa tehdä luonnossa. Mielestäni onnistuin esittelemään Joka miehen oikeudet kokonaisuudessaan varsin hyvin ottaen huomioon sen, että esittelyyn käytettävä aika oli lyhyt, noin viisi minuuttia. Esittelyä tuki elävät esimerkit kuten ympäristö, naapurin rajan erottava aita, meri sekä luonnossa olevat roskat.

Viimeisenä rastina oli Muumipappa ja leirinuotio, jonne kaikki jäivät odottamaan viimeistä seikkailun suorittanutta perhettä. Nuotiolle oli tullut seikkailun suorittaneiden perheiden lisäksi joitakin sisälle jääneiden perheiden lapsia. Kaikkien ollessa koolla, Muumipappa kertoi suomalaisesta leirikulttuurista, johon kuuluu yleensä leirinuotio ja yhdessä olo. Tämän jälkeen paahdoimme vaahtokarkkeja ja hedelmiä, jonka ohjeet minä sitä ennen selitin. Paahtaminen sujui aluksi varsin hyvin, mutta loppuvaiheessa muutama poika alkoi leikkiä tikuilla ja tulelle. Tämän takia jouduimme pian lopettamaan vaahtokarkkien paahtamisen. Mielestäni Muumien luontoseikkailun päätavoite, Suomen luontoon ja Joka miehen oikeuksiin tutustuminen, onnistui kokonaisuudessaan erittäin hyvin. Oli tietysti harmi, ettei kaikilla ollut mahdollisuutta osallistua seikkailuun.

Kuva 6: Muumit

3. leiri 19.-21.11

Vapaaehtoisten tapaaminen:

Kolmannessa vapaaehtoisten tapaamisessa purimme toisen leirin tapahtumat ja suunnittelimme kolmannen ja samalla viimeisen leirin ohjelman. Halusimme viimeiselle leirille Meidän maat nimisen ohjelmanumeron, joka on kulkenut järjestön leiritoiminnassa mukana jo muutaman vuoden. Meidän maat esitysten valmistelu ja esitykset vievät kuitenkin paljon aikaa, jonka takia jouduimme tinkimään muusta leiriohjelmasta. Viimeiselle leirille osallistui kolme perhettä viidestä.

Tavoitteet: Kielitaidon ja vuorovaikutussuhteiden vahvistaminen, turvallisen ryhmän luominen sekä omien ohjaustaitojen lisääminen.

- Kilpailuja ulkona
- Savityöskentely
- Uinti
- Meidän maat esitysten valmistelua ja esitykset
- Aarrekartta työskentely

Perjantai 19.11

Normaalista tavasta poiketen vietimme koko perjantai-illan leiriläisten kanssa. Aiemmin olemme olleet perjantaisin suurimman osan ajasta vapaaehtoisten kesken omassa talossamme. Tunnelma oli rauhallinen ja mukava, mikä osaksi johtui varmasti siitä, että leirille osallistui vain kolme perhettä. Istuimme kaikki yhdessä olohuoneessa ja keskustelimme kutomisen, virkkaamisen ja pelaamisen ohessa. Söimme yhdessä iltapalan, jonka jälkeen osa vapaaehtoisista siirtyi omaan taloon nukkumaan, kun osa taas jäi vielä keskustelemaan leiriläisten kanssa.

Lauantai 20.11

Aloitimme päivän aamupalalla normaaliin tapaan, jonka jälkeen siirryimme ulos leikkimään. Aluksi paikalla olivat vain lapset, mutta pian myös äidit osallistuivat leikkiin. Leikimme hippaa. Minusta tuntui mukavalta, koska olimme kerrankin kaikki yhdessä hyvällä mielellä ja kaikki tuntuivat oikeasti nauttivan toiminnasta. Ohjelmassa oli myös Tervapataa, joka ei ollut kaikille ennestään tuttu peli. Osa lapsista osasi pelin ja innoissaan opettivat säännöt äideille. Kaikki äidit osallistuivat aluksi peliin, joka näytti olevan erittäin mieluisaa lapsille. Tervapadan jälkeen oli vuorossa köyden vetoa, aikuiset vastaan lapset. Yksi vapaaehtoisista toimi tuomarina ja kaikki muut osallistuivat vetoon. Ulkoilun jälkeen suurin osa leiriläisistä siirtyi palloiluhalliin pelaamaan sählyä. Ne ketkä eivät jaksaneet pelata, kannustivat hienosti laidoilla.

Kuva 7: Köydenvetoa

Ennen lounasta pyysin lapsia tekemään kirjaimia, joista muodostimme lauseen " Meidän maat". Pyysin lapsia valitsemaan jonkin kirjaimen lauseesta "Meidän maat". Lapset valmistivat valitsemansa kirjaimen paperista, värittivät ja leikkaisivat sen irti. Tämän jälkeen teippasimme kirjaimet olohuoneen seinällä olevan maailmankartan yläpuolelle. Muodostettuumme kirjaimista halutun lauseen, kysyin tietääkö joku mitä siinä lukee. Kuin kuorossa leiriläiset lukivat lauseen, "Meidän maat". Tämän jälkeen pyysimme kaikki olohuoneeseen, jossa kerroimme illan ohjelmasta, "Meidän maat"-esityksestä, jossa jokaisen maan olisi tarkoitus esitellä itsensä illalla. Kävimme yhdessä läpi mistä eri maista leiriläiset ovat kotoisin. Leiriläiset kirjoittivat oman maansa pienelle kartonkitähdelle, jonka he sitten sijoittivat kartalle oman maansa kohdalle. Lopuksi katsoimme yhdessä karttaa ja keskustelimme hieman siitä miltä kartta näytti. Maailmakartan viereen piirsinkin vielä taulukon, johon kirjoitin suomeksi erilaisia sanoja ja sanontoja kuten "hei", "äiti", "hyvää huomenta" ja "hyvää yötä". Jokainen maa kirjoitti omalla kielellään samat asiat taulukkoon. Kerroin vielä leiriläisille milloin heillä oli aikaa valmistella omaa esitystään ja milloin aioimme ne esittää. Valmisteluihin oli varattu yhteensä noin neljä tuntia. Jätimme "Meidän maat"- teeman muhimaan leiriläisten mieliin ja lähdimme lounaalle. Lounaan jälkeen leiriläisillä oli aikaa valmistella esityksiään. Heillä oli käytettävissään erilaisia materiaaleja, kuten lehtiä, huopaa, kartonkia, värikyniä ja akryylimaalaa.

Välipalan jälkeen yksi äideistä meni yhden vapaaehtoisen kanssa uimaan. Samaan aikaan minä pyysin toisia äitejä tekemään kanssani "Aarrekarttaa"(liite?). Kerroin mitä Aarrekarttatyöskentely

on ja miten se toimii. Materiaaleina meillä oli lehtiä, maaleja, kartonkia ja kyniä. Sovimme unelman eräpäivän kahden vuoden päähän, vuoteen 2012. Aluksi äidit kokivat tehtävän hieman vaikeaksi. Autoin heitä hahmottamaan unelmiaan kyselemällä mitä heiltä tuntui puuttuvan elämästään tai mitä he kokivat tarvitsevansa ollakseen onnellisimpia. Yritin tuoda esille ajatusta niin, että äidit ajattelisivat itseään, omia tarpeitaan. Ohjauksen ohella aloitin oman aarrekarttani tekemisen, koska se tuntui mielestäni luontevalta. Koin, että äitien on helpompi tehdä omaa työtään, jos en tuijota ja seuraa heidän tekemisiään vaan työskentelen itsekin samalla. Näin tilanteesta tulee luonnollinen, eikä se tunnu äitien mielestä suorittamiselta.

Äidit ajattelivat aluksi tarvitsevansa materiaa; rahaa, auton, isomman talon.* Toinen äideistä löysikin lehdestä talon kuvan ja alkoi kehittää unelmaansa sen ympärille. Samaan aikaan hänen tyttänsä tuli istumaan pöydän ääreen ja kysyi mitä teemme. Kerroin hänelle aarrekarttatyöskentelystä ja kehotin häntä valmistamaan oman aarrekartan. Hän ei kuitenkaan halunnut. Sen sijaan hän auttoi äitiään tämän aarrekartan valmistuksessa. Tämä vaikutti hieman äidin mielenkiintoon karttaa kohtaan ja välillä hän poistui paikalta, tytön jäädessä valmistamaan karttaa.

Toisella äidillä oli ongelmia keksiä omaa unelmaansa, joten kyselin häneltä hieman lisää, mitä hän elämältään toivoo. Kysyin haluaisiko äiti tehdä töitä ja millaisia töitä. Hän kertoi haluavansa työskennellä kampaajana. Tähän unelmaan äiti tarttui, jonka jälkeen autoin häntä hänen aarrekarttansa kanssa. Kerroin millaisia kuvia, kirjoituksia se voisi esimerkiksi sisältää. Tämän jälkeen äiti saikin karttansa varsin pian valmiiksi.

Molemmat äidit saivat aarrekarttansa valmiiksi. Tämän jälkeen aika loppui kuitenkin kesken, emmekä kerinneet kunnolla esittelemään aarrekarttojamme. Tarkoituksena oli, että olisimme jatkaneet työskentelyä vielä päivällisen jälkeen, jolloin kolmas äiti olisi saanut valmistaa oman karttansa. Näin ei kuitenkaan tapahtunut, koska perheet viimeistelivät "Meidän maat" -esityksiään.

Illalla kokoontuimme kaikki leiriläisten talon olohuoneeseen. Oli "Meidän maat" -esitysien aika. Perheet olivat saaneet päivällä omaa suunnittelu-aikaa esityksiään varten ja kaikki olivat ahkeroineet kovasti. Ennen kuin pääsimme aloittamaan esitykset, jouduimme odottamaan, että kaikki tulivat paikalle. Ajattelin, että olisi mukava laulaa jokin laulu tunnelman virittelemiseksi. Valitsin "Matkustan ympäri maailmaa" laulun, koska siinä oli mahdollisuus käyttää taulukkoon kirjoitettuja sanoja. Laulussa tervehdimme sanomalla "hei" jokaisella edustetulla kielellä.

Viimeisellä leirillä ryhmässä oli edustettuna, leiriläiset ja vapaaehtoiset mukaan lukien, neljä eri kansalaisuutta; turkkilaiset, somalit, romanialaiset ja suomalaiset. Jokainen oli valmistanut oman

näköisensä esityksen. Ensimmäisenä oman esityksensä esitti romanialaisperhe. Pääasiassa äidit kertoivat omasta maastaan, mutta joidenkin maiden kohdalla myös lapset osallistuivat kerrontaan. Yksi perhe kertoi kokemuksiaan viime vuoden matkasta kotimaahansa. Suurin osa oli piirtänyt maansa kartan ja lipun. Viimeisenä esityksenä oli ohjaajien Suomi-esitys. Perinteikkäästi esityksessä esiintyi Juha Mieto, suuri suomalainen hiihtäjä, Suomi-neito, suomalainen turisti sekä Joulupukki. Joulupukki tonttuapureineen jakoi vielä esityksen lopussa kaikille pienet herkkupussit. Kaikki leiriläiset ja ohjaajat tuntuivat nauttivan esityksistä ja niiden jälkeen heränneistä keskusteluista. "Meidän maat"-esityksien jälkeen jäin vielä hetkeksi istuskelemaan olohuoneeseen muiden leiriläisten kanssa, jonka jälkeen siirryin ohjaajien taloon nukkumaan.

Kuva 8: Yksi vapaaehtoisten Meidän maat-esityksistä

Kuva 9: Meidän maat - esitysvuorossa vapaaehtoisten Suomi- esitys

Sunnuntai 21.11

Aamupalan jälkeen aamupäivä sujui perinteikkäästi siivoillen ja pakkaillen. Viimeisellä leirillä on ollut tapana jakaa kaikille leirille osallistuneille leiridiplomit, joissa on jokin erityismaininta kyseistä henkilöstö. Maininta voi koskea esimerkiksi hyvää piirustustaitoa tai leirihengen luomista. Ohjaajat jakoivat kaikille leiriläisille ja ohjaajille diplomit leiriläistentalon olohuoneessa. Jokainen pyydettiin yksitellen hakemaan oma diplominsa ja hänen erityismaininta kerrottiin ääneen. Leiriläiset ottivat diplomit vastaan joko kättelemällä tai halaamalla kaikkia ohjaajia. Tunnelma oli samanaikaisesti iloinen sekä haikea ja tunteet olivat monilla pinnassa. Ennen kuin siirryimme bussiin, vaihdoimme vielä viimeiset toivotukset ja halaukset leiriläisten ja ohjaajien kesken. Bussin saavuttua takaisin Helsinkiin oli jäähyväisten aika. Viimeiset halaukset vaihdettiin bussin edessä ja siitä kukin perhe hävisi eri suuntiin.

6 Arviointi

6.1 Äitien palaute

Äitejä oli ilmoittautunut leirille mukaan viisi, joista kaikki pääsivät mukaan ensimmäiselle leirille. Toisella leirillä äitejä oli mukana neljä ja viimeisellä leirillä kolme. Äidit olivat poissa leireiltä sairastapauksien ja matkojen vuoksi. Äidit vastasivat kyselylomakkeisiin leirien lopussa.

Ensimmäisellä leirillä kaikki äidit täyttivät lomakkeen ja kerkesin käydä sen läpi kaikkien äitien kanssa. Kolmelle äidille viidestä minä kirjoitin vastaukset samalla kun äidit kertoivat. Kaksi äitiä viidestä kirjoitti itse vastauksensa. Neljälle äidille viidestä, minä olin vieressä heidän täyttäessä lomaketta ja tarvittaessa selitin kysymykset, jos he eivät ymmärtäneet.

Toisella leirillä aikapulan takia vain yksi äideistä täytti saman palautelomakkeen kuin ensimmäisellä leirillä. Muut äidit eivät kerinneet täyttämään lomaketta, joten päätin kysellä heiltä palautetta leiristä sekä suullisesti, että kuvakorttien avulla. Korttien avulla kysyin äideiltä millainen olotila heillä oli leiristä. Kolme neljästä äidistä kerkesi vastaamaan palautteeseen.

Viimeisellä kerralla en kerinnyt pyytämään äideiltä leiristä palautetta. Sovin kuitenkin äitien kanssa, että tulen kysymään heidän mielteitään leiristä kaksi viikkoa leirin jälkeen. Vaihdoin äitien kanssa puhelinnumeroita ja lupasin ilmoittaa milloin tulisin heitä tapaamaan.

Tapaamispaikaksi sovimme Hakunilan kansainvälisen yhdistyksen toimitilan, koska se oli äitien yleinen kohtaamispaikka.

6.1.1 Tavoite lisätä ja vahvistaa maahanmuuttajaäitien vuorovaikutussuhteita

Äidit kokivat ensimmäisen leirin jälkeen välillään jo selvästi yhteisöllisyyttä. He olivat iloisia, että lapset saivat leikkiä keskenään ja samalla äideillä oli aikaa keskustella keskenään.

Yhteisöllisyyden nähtiin syntyvän lapsien, positiivisuuden, ymmärryksen ja kiireettömyyden kautta. Muutama äiti kokikin juuri lapset yhdistävänä tekijänä ja yhteisöllisyyden luojana. Äidit kokivat, että ryhmä oli hyvä ja kaikilla oli hyvä olla.

Ensimmäisen leirin jälkeen kaikki äidit kertoivat keskustelleensa toisten äitien kanssa. Yhteisiä keskusteluja oli käyty samalla, kun äidit olivat syöneet yhdessä, sekä iltaisin. Myös samankaltaiset elämäntilanteet ja samanhenkisyyys edisti sosiaalista vuorovaikutusta. Kaksi äitiä

tutustui leirillä hyvin ja kertoivat keskustelleensa useita tunteja pitkälle yöhön. He vaihtoivat myös puhelinnumeroita keskenään.

Kaikki äidit kokivat, että leirillä oli helppo keskustella suomeksi. Yhden äidin mielestä se johtui siitä, että ryhmässä oli toisia maahanmuuttajia ja koska ohjaajat osasivat puhua hänen kanssaan kirjakieltä.

Ä5: " Kyllä, leirillä on helpompi keskustella suomeksi, koska ryhmässämme oli maahanmuuttajia, he ymmärtävät paremmin. Ohjaajien kanssa on helppo puhua, koska he osaavat puhua kirjakieltä minun kanssa."

Ä2: " - On. Oli ihanaa keskustella. Ei ole vaikea, ymmärtä hyvin. Huolehti toisia paljon."

Suurin osa äideistä koki, että leirillä he tulivat ymmärretyksi paremmin vaikka he eivät omasta mielestään puhuneet hyvin suomea. Keskustelut toisten äitien ja vapaaehtoisten kanssa kohettiin helpoksi myös siksi, että kaikki olivat mukavia ja koska ohjaajat olivat helposti lähestyttäviä.

Kaikki äidit kokivat ensimmäisellä leirillä saavansa tukea, vaikka muutama äiti ei kunnolla ymmärtänyt sanan " tukea " merkitystä. Tuki nähtiin sekä äitien, että äitien ja ohjaajien välillä muun muassa lastenhoitoapuna sekä tukena keskusteluissa ja suomenkielessä.

Toisen leirin palautteet jäivät vähäisiksi toiminnan täyteen viimeisen päivän aiheuttaman aikapulan vuoksi. Saadusta palautteesta nousee kuitenkin sama viesti kuin edelliseltäkin leiriltä, vahva yhteisöllisyys.

Ä2: " "Kaikki olemme yhdessä vartalossa. Ei ole ahdistavia rajoja, me olemme kaikki yhtä perhettä. Ihan kuin olisimme tunteneet 10 vuotta."

Tällä kertaa myös ulkoisilla tekijöillä, kuten hyvällä säällä ja raikkaalla ilmalla nähtiin olevan vaikutusta elävään ilmapiiriin. Vuorovaikutusta kerrottiin syntyneen muun muassa yhdessä vietetyn ajan sekä toiminnan (käsityöt) avulla.

Ä3: " Oli. Yhteisolo, käsityö ja kaikki."

Kolmannen leirin jälkeisestä palautteesta käy ilmi, että leirillä käydyt keskustelut toisten äitien sekä vapaaehtoisten kanssa ovat olleet hyvin antoisia äideille. Niistä on nautittu ja niitä on kaivattu. Kielitaidon ei nähty enää kolmannella leirillä vaikuttavan vuorovaikutukseen. Leirillä äidit uskalsivat keskustella omista asioista toisille ja se on ollut heille merkityksellistä. Erityisesti samanlainen elämäntilanne ja kokemukset sopeutumisesta yhdisti äitejä. Viimeisen leirin palautteesta nousee esille luottamus toisiin äiteihin sekä ohjaajiin. Apua on uskallettu pyytää ja

oma mielipide on uskallettu tuoda keskusteluissa esille. Äidit kertoivat vapaaehtoisten olleen ihania.

6.1.2 Kielitaidon vahvistumisen tavoite

Ensimmäisen leirin palautteesta selviää, että kaikki äidit olivat keskustellessaan toisten äitien kanssa käyttäneet suomenkieltä. He kokivat, että leirillä oli helpompi keskustella suomeksi kuin muualla. Yksi äideistä koki, että leirillä oli paremmin aikaa puhua suomea kuin esimerkiksi kaupassa. Leirillä on mahdollista puhua paljon suomea ja kysyä ja oppia asioista.

Kaikki äidit kokivat toiminnan vahvistaneen heidän suomenkielen taitoaan. Toiminnan kautta he olivat muun muassa oppineet uusia sanoja.

Ä1:” Paljon, sanat, suomenkieli. Opin mitä minä sano jos yksi syntymäpäivä, jos yksi kuollut. Hyvä lause ja tärkeä lause.”

Yli puolet äideistä kertoi kielitaidon vahvistumisen johtuvan juuri siitä, että leirillä puhuttiin koko ajan suomea. Keskustellessaan toisten äitien ja ohjaajien kanssa, äidit olivat oppineet uusia sanoja. Ensimmäisellä leirillä erikseen olleella äitien omalla suomenkielenryhmällä koettiin myös olleen vaikutusta kielitaidon vahvistumiseen. Ryhmässä äidit olivat muun muassa oppineet erilaisia toivotuksia ja lauseita, joita he voivat käyttää onnittelutilanteissa. Yksi äideistä toi eritoten esiin suomenkielenryhmässä oppimiensa asioiden tärkeyden.

Toisen leirin jälkeen äidit olivat samaa mieltä kuin edellisenkin leirin jälkeen: heidän suomenkielentaitonsa oli vahvistunut. Tämän koetaan toisen leirin palautteissa johtuneen toiminnasta, yhdessä olostakin ja siitä, että asiat toistettiin useaan kertaan. Kolmannella leirillä äidit kokivat yhteisten keskustelujen olleen syy heidän kielitaitonsa kohentumiseen.

6.2 Vapaaehtoisten ohjaajien palautteet

Jokaisen leirin alussa annoin yhdelle ohjaajalle kyselykaavakkeen, jonka he antoivat minulle leirin lopussa tai lähettivät myöhemmin sähköpostiini. Kaavake oli joka kerta sama. Kaavakkeeseen vastanneen ohjaajan oli tarkoitus olla joka leiri eri, mutta aikapulan takia

kaavakkeen täytti ensimmäisellä ja toisella leirillä sama ohjaaja. Yleinen kuva ohjaajien palautteesta on erittäin positiivinen.

6.2.1 Tavoite lisätä ja vahvistaa maahanmuuttajaäitien vuorovaikutussuhteita

Vapaaehtoisten ohjaajien mielestä äitien keskinäinen vuorovaikutus sujui alusta alkaen hyvin. Äitien keskinäistä vuorovaikutusta hankaloittavana tekijänä nähtiin ainoastaan yhteisen kielen heikko osaaminen. Jonkin asteisesta kielimuurista huolimatta keskustelua syntyi paljon niin äitien kuin myös äitien ja vapaaehtoistenkin kesken. Keskustelujen aiheet vaihtelivat arkipäivän asioista säähän ja äidin rakkaudesta aina lastensuojeluun asti. Ensimmäisellä leirillä äidit istuivat ja keskustelivat iltaisin muutaman hengen ryhmissä. Toiset äidit keskustelivat lasten tai ohjaajien kanssa. Kenenkään ei tarvinnut olla yksin, jos ei niin erikseen halunnut. Leiriläiset olivat niin sanattomassa kuin sanallisessakin vuorovaikutuksessa keskenään, etenkin iltaisin, jolloin kaikki kokoontuivat viettämään iltaa olohuoneeseen.

Jo toiselle leirille mentäessä oli havaittavissa, että äitien keskinäinen vuorovaikutus oli lisääntynyt. Tämä kävi ilmi siitä, että ensimmäisellä leirillä tutustuneet äidit olivat soitelleet keskenään ja toinen äideistä osasi kertoa, että toinen äiti tulisi bussille hieman myöhässä. Myös leiritoiminnassa vuorovaikutuksen lisääntyminen oli huomattavissa muun muassa siten, että äidit jakoivat keskenään lasten ”vahtimisvuoroja”, jotta muutama äiti pääsisi uimaan. Kaikkien äitien ollessa samanlaisessa tilanteessa, leirillä ilman perheen toista aikuista, synnytti se keskinäistä luottamusta ja tuen tarjoamista äitien välillä.

Kolmannen leirin aikana äitien sekä äitien ja vapaaehtoisten välille muodostuneen yhteyden näki jo selvästi. Ilmapiiri oli rento, ihmiset nauroivat paljon ja kaikki tuntuivat yhdeltä isolta leiriperheeltä. Iltaisin kaikki istuvat yhdessä, jotkut jopa hyvin lähekkäin.

Vapaaehtoisten mielestä oli havaittavissa, että leirit vahvistivat äitien sosiaalisia taitoja. Tärkeimpinä syinä tähän pidettiin yhteistä toimintaa, huumoria sekä toisen kuuntelua. Äitien keskinäinen sekä äitien ja vapaaehtoisten välinen vuorovaikutus nähtiin hyvin sujuvana. Vapaaehtoiset kokivat kanssakäymisen dialogisena, avoimena, rauhallisena ja rentona. Kohtaaminen tapahtui äitien ja vapaaehtoisten kesken samalta tasolta.

6.2.2 Kielitaidon vahvistumisen tavoite

Leirien kielenä käytetään suomea, joka jo itsessään aktivoi äitejä käyttämään suomenkieltä. Ohjaajien mielestä ensimmäisellä leirillä äidit käyttivät suomenkieltä oman tasonsa mukaan. Keskenään äidit kuitenkin keskustelivat suomeksi enemmän silloin kun ohjaajat olivat mukana keskustelussa.

O1: " Äidit keskustelivat suomenkielellä keskenään enemmän ohjattuna. Jos oli sama kotikieli niin jos ei ymmärtänyt suomeksi, helposti kääntyi "omalle äidinkielelle". "

Luontevasti syntyvää suomenkielistä keskustelua äitien välillä ohjaajat eivät palautteessaan erikseen nostaneet esille. Leirillä oli muutamia äitejä, jotka pystyivät keskustelemaan toisen äidin kanssa omalla äidinkielellään. Tällaisissa tilanteissa keskustelu äitien välillä käytiin usein omalla äidinkielellä suomenkielen sijaan.

Toisella leirillä ohjaajat kokivat äitien oppineen paljon uusia suomenkielen sanoja. Sanoja opittiin ohjaajien mielestä parhaiten toiminnan ja keskusteluiden avulla. He kertoivat äitien käyttäneen työskennellessään koko ajan suomenkieltä. Vaikeimpiin asioihin äidit olivat pyytäneet toista äitiä tulkiksi, mikäli se oli mahdollista.

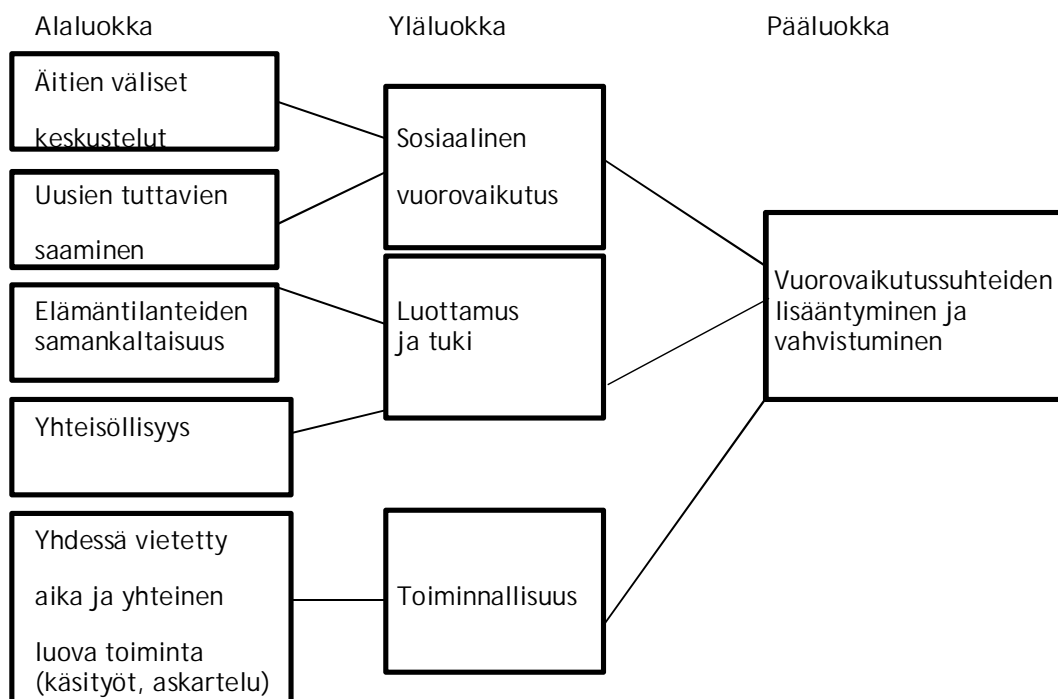
Kolmannella leirillä ohjaajat olivat huomanneet äitien keskustelevan enemmän keskenään käyttäen suomenkieltä. Keskustelut toisten äitien kanssa käytiin edelleen omalla äidinkielellä, mikäli se oli mahdollista.

O3: "Kyllä. Leirillä oli useita eri kansallisuuksia ja kieliä edustettuina. Suomen kieltä käyttivät kaikki ohjaajat sekä äidit. Äidit keskenään silloin, kun he eivät äidinkielellään tulleet ymmärretyiksi."

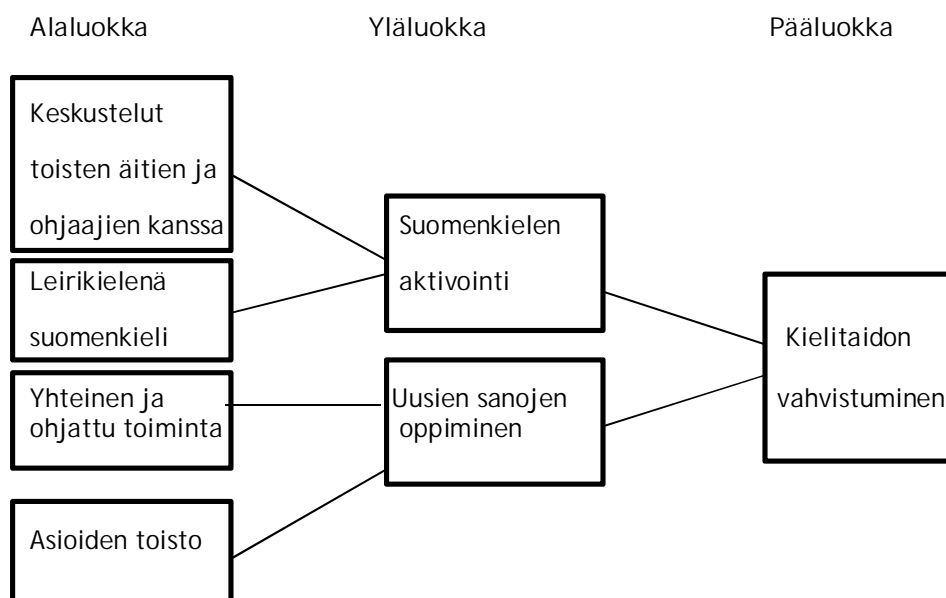
Ohjaajien kanssa käytävien suomenkielisten keskusteluiden koettiin myös lisääntyneen edellisistä leireistä. Myös viimeisellä leirillä ohjaajat kokivat äitien oppineen uusia sanoja.

O2: puheessa käytettyjen suomalaisten sanojen ja sanontojen ympärille syntyi keskustelua.

Viimeisellä leirillä palautteeseen vastannut ohjaaja koki, että toiminnasta oli hyötyä äideille ja, että osa äideistä sai jopa uutta motivaatiota jatkaa suomenkielen opintojaan.

Kaava 1: Vuorovaikutussuhteiden lisääntyminen ja vahvistuminen

Kaava 2: Kielitaidon vahvistuminen

Kuviossa 1. olen selittänyt miten olen päätenyt saatuihin tuloksiin. Pääluokaksi otin ensimmäinen tavoitteeni "Vuorovaikutussuhteiden lisääntyminen ja vahvistuminen". Tämän jälkeen valitsin äitien ja vapaaehtoisten palautteista eniten esille nousseet asiat, jotka vielä laitoin viiden eri otsikon alle. Kun minulla oli tiedossa tavoitteeni ja palautteista tärkeimmiksi nousseet asiat, aloin miettimään mihin kahteen yläluokkaan jakaisin vuorovaikutussuhteiden lisääntymisen ja vahvistumisen käsitteen. Samalla oli kuitenkin mietittävä palautteista saatuja tuloksia ja yritettävä kiteyttää ne tavoitteeni sisään. Tavoitteeni ja saatujen tuloksien perusteella päädyin jakamaan tavoitteeni kolmeen eri osioon; sosiaalinen vuorovaikutus, luottamus ja tuki sekä toiminnallisuus. Näiden kolmen jaottelun sisään, oli helppoa jakaa palautteista tärkeimmiksi nousseet asiat.

Kuviossa 2. Aloitin nostamalla esiin palautteista eniten nousseet asiat. Jatkoin samalla tavalla kuin kuvion 1. kohdalla, eli miettimällä yläluokat pääluokalleni "Kielitaidon vahvistuminen". Tämän jälkeen jaoin palautteista tärkeimmiksi nousseet asiat yläluokkien "Suomenkielen aktivointi" ja "Uusien sanojen oppiminen" alle.

Vuorovaikutussuhteiden lisääntymisen ja vahvistumisen sekä kielitaidon vahvistumisen lisäksi palautteista ilmenee, että leireillä oli paljon positiivisia vaikutuksia perheiden ja äitien arkeen. Seuraavassa esittelen joitakin äitien ja ohjaajien palautteista nousseita asioita.

Kaikki äidit kertoivat viihtyneensä leireillä. Isoksi tekijäksi tähän äitien palautteesta nousee se, että lapset ovat viihtyneet leirillä. Useat äidit kertoivat myös yhdessä olon ja kiireettömyyden olevan tärkeitä tekijöitä viihtyvyyden kannalta. Lapset ja aikuiset koettiin samanhenkinä ja ryhmä tuntui monen äidin mielestä hyvältä. Jo ensimmäisen leirin jälkeisen palautteen perusteella äidit olivat kokeneet ryhmän hyvänä

Ä1: Ihania ihmisiä, kaikki positiivisia, hyvä ryhmä. Tuntui, että kaikkien mielestä oli (hyvä ryhmä).

Toisen leirin jälkeen äitien positiivinen kuva leireistä ja niiden vaikutuksista kasvoi. Tämä käy ilmi muun muassa näistä toisen leirin palautteista:

Ä1: Se (toiminta) oli hyvä, lepää, mun pää on rauhallinen.

Ä2: Kaikki olemme yhdessä vartalossa. Ei ole ahdistavia rajoja, me olemme kaikki yhtä perhettä. Ihan kuin olisimme tunteneet 10 vuotta.

Ä3: Minusta tuntuu, että kun minä menen kotiin, minä olen kuningatar. Lapset ovat tyytyväisiä leirillä.

Viimeisen leirin jälkeisestä palautteesta nousee selkeästi esiin kolme teemaa: 1) Keskustelut toisten äitien ja ohjaajien kesken koettiin tärkeiksi ja opettavaisiksi, 2) leirien positiivinen vaikutus arkeen ja 3) luottamus. Äidit mainitsivat useassa kohdassa, että keskustelut ja ohjaajat olivat ihania. Leirien positiiviset vaikutukset äitien arkeen päätettiin seuraavien vastauksien avulla

Ä1: Menin eri maailmaan, kun tulin leirille. Mieli oli rauhallisempi. Minulla oli hermorata tutkimuksia ennen leiriä, leirin jälkeen helpotti. Leirin jälkeen oli taloudellisesti parempi. Lapset muistavat.

Ä2: Helpottaa olo, pää on rauhallinen. Opin uusia asioita. Lapsilla kaikki hyvin.

Äidit kysyivät myös milloin heillä olisi mahdollisuus tulla leirille uudestaan, sillä Ray:n myöntää tuen lomaan vain kahden vuoden välein. Kysyessäni lopuksi millä yhdellä sanalla äidit kuvailisivat leirejä, äidit vastasivat

Ä1: Luottamus.

Ä2: Ilo.

Ohjaajat kokivat leirien ilmapiirin kaiken kaikkiaan lämpimäksi, leppoisaksi ja iloiseksi. Nauru helskyi ja keskustelu pulppusi. Toiminta oli vapaaehtoista, mutta äidit olivat melkein aina toimintatuokioilla läsnä, vaikka he eivät pakosti osallistuneet toimintaan.

O2: Joskus on mukava, kun saa vain istua ja seuratakin, olla vain läsnä. Ei aina tarvitse tehdä.

Äidit pitivät tärkeämpänä sitä, että lapset sen sijaan osallistuivat toimintaan. Siitä tuli heille hyvä mieli. Monet toiminnot kiinnostivat äitejä ja he olivat silloin hyvinkin innostuneita ja kertoivat sen myös. Äidit uskalsivat tuoda esille omia toiveitaan toiminnan suhteen ja ne otettiin huomioon ja niitä toteutettiin mahdollisuuksien mukaan.

Ohjaajat kokivat, että toiminnasta oli hyötyä äideille. Yksi ohjaajista jopa koki, että äidit saivat leireiltä lisää motivaatio opetella suomenkieltä.

O3: Osa äideistä sai uutta motivaatiota jatkamaan suomenkielen opintojaan.

Äidit ja lapset oppivat erilaisia asioita muun muassa Suomen kulttuurista Aleksis Kiven Seitsemän veljestä toimintaseikkailussa sekä luonnosta Heijastin rastilla. Joka miehen oikeuksia käytiin läpi Muumien luontoseikkailussa ja Suomesta sekä suomalaisista tavoista opittiin ohjaajien Meidän maat esityksen aikana. Äidit oppivat uusia asioita muun muassa myös käsitöistä keskustellessaan ohjaajien kanssa.

7 Johtopäätökset

Opinnäytetyöni tavoitteenani oli kehittää viikonloppuleirien toimintaa niin, että se lisää ja vahvistaa äitien vuorovaikutussuhteita. Toimintaa kehitin tuomalla siihen mukaan luovia toiminnallisia työskentelymenetelmiä, joiden avulla leiriläisten vuorovaikutusta helpotettiin ja kielitaitoa vahvistettiin. Saatujen tulosten perusteella äitien vuorovaikutussuhteiden lisäämisen ja vahvistamisen tavoite toteutui melko hyvin. Luulen, että on mahdotonta arvioida missä määrin leiritoimintaan mukaan tuomani luovat toiminnalliset työmenetelmät vaikuttivat äitien vuorovaikutussuhteiden ja kielitaidon lisääntymiseen ja vahvistumiseen. Mielestäni suurimmaksi osaksi tavoitteiden toteutumiseen vaikuttivat viikonloppuleirit kokonaisuudessaan, eikä ainoastaan leirien toimintaan mukaan tuomani luovat toiminnalliset työskentelymenetelmät. Voidaan kuitenkin todeta, että luovat toiminnalliset menetelmät edesauttoivat äitien vuorovaikutussuhteiden lisääntymistä ja vahvistumista. Toimintaan osallistuminen toi äidit yhteen, jolloin he ikään kuin ”vahingossa” sosiaalistuivat. Heidän välilleen syntyi keskustelua toiminnan lomassa. Toiminnalliset luovat menetelmät myös madalsivat toimintaan osallistumisen kynnystä, sille ne perustuivat enemmän toimintaan, ei niinkään puhumiseen. Tällöin kielitaidon opettelemisen sijasta voitiin keskittyä enemmän itse tekemiseen. Suomenkielen oppiminen tapahtui itsestään tekemisen ohessa.

Luovien työskentelymenetelmien käyttäminen leiritoiminnassa on joustavaa, eikä yleensä ole sidottu tiettyyn aikaan, paikkaan tai kohderyhmään. Toiminta voidaan toteuttaa silloin, kun se ohjaajille ja leiriläisille parhaiten sopii. Leiritoiminnan vapaaehtoisuuden kannalta tämä on erittäin toimiva ja tärkeä asia. Tämän piirteen ansiosta luovat toiminnalliset työskentelymenetelmät edesauttoivat iloisen ja rennon vuorovaikutuksen ja ilmapiirin syntymistä leireillä.

Joustavuudessa kuitenkin piilee myös luovien menetelmien käyttämisen heikkous. Jos toimintaa ei ole sidottu tiettyyn aikaan, paikkaan tai kohderyhmään, se jää helposti toteuttamatta. Tämä taas saattaa vaikuttaa leirin kokonaisviihtyvyyteen negatiivisesti. Jotta menetelmien käyttö

tuottaisi halutun tuloksen, joka tässä tapauksessa oli äitien vuorovaikutussuhteiden lisääminen ja vahvistaminen, täytyy niiden ohjaajan olla innostava. Ohjaajan on saatava kohderyhmä innostumaan toiminnasta vaikka aika ja paikka eivät välttämättä olisi siihen parhaita mahdollisia. Innostaminen taas vaatii ohjaajalta taitoja saada toiminta näyttämään tarpeeksi mielenkiintoiselta ja houkuttelevalta, jotta sitä lähdetään kokeilemaan. Tämä vaatii yleensä aikaisempaa kokemusta ryhmien ohjaamisesta ja positiivisen asenteen. Leiritoimintaan osallistuvilta vapaaehtoisilta ohjaajilta ei vaadita aikaisempaa ohjauskokemusta vaan ohjaajaksi voi hakea tavalliset, mutta turvalliset ihmiset. Tällöin ei voida myöskään olettaa, että heiltä löytyisi näitä ryhmän innostamiseen vaadittavia taitoja. Yritin kuitenkin käyttää leireillä mahdollisimman helposti toteutettavia työskentelymenetelmiä, joita tulevien vapaaehtoisten ohjaajien on mahdollista hyödyntää. Toivon, että näitä leirillä syntyneitä hyviä käytäntöjä vietäisiin eteenpäin leirillä olleiden vapaaehtoisten sekä Parasta Lapsille ry:n palkatun henkilökunnan kautta.

Johtopäätöksenä äitien ja ohjaajien palautteista saatuihin tuloksiin voidaan päätellä, että leirit itsessään mahdollistivat toisten äitien tapaamisen leirillä ja mahdollisesti myös uusien ihmissuhteiden syntymisen. Toisten äitien tapaaminen ja äitien keskenään käymät keskustelut lisäsivät sosiaalista vuorovaikutusta äitien välillä, jonka voidaan katsoa lisäävän ja vahvistavan äitien vuorovaikutussuhteita. Samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien ihmisten tapaaminen ja heidän kanssaan vietetty aika yhdisti äitejä. Tämä lisäsi äitien keskinäistä luottamusta ja mahdollisti niin tuen antamisen kuin saamisenkin. Saatuihin tuloksiin nojaten voidaan todeta, että yhteinen ryhmätoiminta mahdollistaa äitien vuorovaikutussuhteiden lisääntymisen ja vahvistumisen. Koska sosiaalisten suhteiden luominen kantaväestön edustajiin sekä toisiin maahanmuuttajiin on yksi sosiaalisen kotoutumisen ulottuvuuksista, voidaan todeta viikonloppuleireillä olevan positiivista vaikutusta äitien sosiaaliseen kotoutumiseen.

Äitien ja ohjaajien palautteista saatujen tietojen perusteella voidaan päätellä, että leirit vahvistivat myös äitien kielitaitoa. Leirien toimintakielenä käytimme suomea. Keskustelut toisten äitien ja ohjaajien kanssa käytiin suomeksi. Edellä mainitut asiat aktivoivat äitejä käyttämään suomenkieltä. Leireillä tehtiin yhdessä paljon erilaisia asioita. Ohjaajat ohjasivat toimintaa, jossa tekeminen tuki suomenkielen oppimista. Asiat toistettiin useaan kertaan ja äideille annettiin luonnollinen mahdollisuus palata käsiteltyyn asiaan. Eeva- Maija Lappalaisen(2005) mukaan kielen oppimisen kytkentä toiminnan sisältöalueeksi, tekee toiminnasta kielen oppimista helpottavan, metodisen välineen. Äidit kokivat, että asioiden toiston sekä ohjatun toiminnan avulla he oppivat uusia suomenkielen sanoja. Suomenkielen aktivoimisen ja uusien sanojen oppimisen voidaan katsoa vahvistaneen äitien kielitaitoa.

Kehittämistoiminnasta saadun hyödyn lisäksi opinnäytetyössäni syntyi paljon kokemuksellista tietoa leirien vaikuttavuudesta äitien ja perheiden elämään, jota Parasta Lapsille järjestö voi hyödyntää kehittäessään leiritoimintaansa.

8 Eettisyys ja luotettavuuden tarkastelua

8.1 Eettisyys

Sosiaalialalla on erityinen suhde etiikkaan ja ihmisoikeuksiin. Voidaan katsoa, että koko sosiaalialan työ on saanut alkunsa juuri niihin liittyvien kysymysten pohtimisesta. Sosiaalialan työn tavoitteena on hyvän tekeminen, ihmisten auttaminen, puutteen ja kärsimyksen vähentäminen, muutos ja kehitys. Asiakkaan ihmisarvon ja yksilöllisyyden ehdoton kunnioittaminen on ainoa mahdollinen perusta eettisesti ja moraalisesti kestäväälle toiminnalle. (Talentia 2005)

Ammatillisuutta on olla mahdollisimman avoin ja rehellinen ja kyetä tunnustamaan myös omat rajansa, tietämättömyytensä ja tuen tarpeensa. Ammatillisella tasolla eettisyys merkitsee kykyä pohtia ja myös kyseenalaistaa jatkuvasti omaa ammatillista toimintaa ja päätöksentekoa, sen oikeudenmukaisuutta ja päätöksenteon perusteita. Myös työn kehittämistoiminnassa olisi syytä tarkastella, mihin eettisiin periaatteisiin työkäytännöt pohjautuvat ja perustuvatko ne ylipäänsä vastuulliseen näkemykseen hyvästä elämästä ja inhimillisestä kasvusta. (Talentia 2005)

Sosiaalialan työssä ammattietiikka merkitsee ennen kaikkea halua ja kykyä nähdä ja kuulla arjen toiminnoissa erilaisia vaihtoehtoja sekä halua ja kykyä mahdollistaa asiakkaan omien näkemysten esiin tuominen. (Talentia 2005:6)

Opinnäytetyöni kohderyhmänä toimivat maahanmuuttajaäidit. Jo kohderyhmän valinta oli eettinen kysymys. Onko oikein valita kohderyhmäksi ryhmä, joka jo lähtökohdiltaan saattaa olla hyvin hauras? Kokevatko he ihmisarvonsa huonommaksi jo ollessaan maahanmuuttajia tai pakolaisia? Lisääkö opinnäytetyöni kohderyhmäksi valitseminen äitien eriarvoisuutta? Muun muassa näitä kaikkia kysymyksiä jouduin pohtimaan ennen kuin päätin valita maahanmuuttajaäidit opinnäytetyöni kohderyhmäksi. Pystynkö kohtaamaan äidit äiteinä ilman, että ajattelen heidän olevan opinnäytetyöni tutkimuskohde?

Päättyessäni tekemään opinnäytetyöni maahanmuuttajataustaisten äitien kanssa, eettisyyden huomioiminen toiminnassa oli erityisen tärkeää. Aina kun tutkimus kohdistuu ihmisiin, on

erityisen tärkeää perustaa tutkimuksen pohja eettisille valinnoille. Ihmisten ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus sekä tasa- arvoinen vuorovaikutus ovat asioita, jotka ovat toiminnassa aina mukana. Tutkittaville ihmisille on selvitettävä millaiset riskit toiminnassa mukana olemiseen liittyy, jonka jälkeen heille annetaan mahdollisuus päättää tutkimukseen osallistumisesta. Väärinymmärryksien välttämiseksi kulttuurierot on hyvä ottaa huomioon selvitettäessä osallistujille tutkimukseen osallistumiseen liittyviä riskejä. (Hirsjärvi ym. 2007, 25)

Ennen leirien alkamista olin tehnyt tutkimussopimuksen Parasta Lapsille ry:n kanssa Laurean toimintamallien mukaan. Tein sopimuksen perhetoiminnan kehittäjän, Eija Rieppolan kanssa. Järjestön toiminnanjohtaja oli myös tietoinen sopimuksesta. Äideille tein erikseen oman tutkimuslupakaavakkeen, jossa kävi ilmi opinnäytetyöni tarkoitus, vaitiolovelvollisuuden noudattamisen, tiedon keruutavan ja siihen luvan kysyminen.

Tutkimukseen osallistujien tietoja käsiteltäessä on taattava, että kaikkien anonymius säilyy. Ensimmäisen leirin aikana jaoin kaikille äideille paperin, jossa kerroin opinnäytetyöstäni, sen tavoitteista ja tarkoituksesta. (Eskola & Suoranta 2003, 56-57) Paperin lopussa kysyin lupaa käyttää leiriltä keräämääni tietoa opinnäytetyössäni. Kävin äitien kanssa paperin läpi ja kysyin heidän suostumustaan tutkimukseen osallistumisesta. Painotin osallistumisen vapaaehtoisuutta. Korostin vielä, ettei heidän henkilöllisyytensä tule paljastumaan missään opinnäytetyöni vaiheessa. Kaikki äidit antoivat suostumuksensa ja allekirjoittivat tutkimuslupapaperit, jotka olin heille antanut.

Antaessani äideille ensimmäisen palautelomakkeen kysyin tarvitsevatko he apua kysymysten kanssa ja lomakkeen täyttämiseen. Leiriltä kerätyt palauteaineistot olen käsitellyt leiriläisten yksityisyyttä kunnioittaen ja salassapitosäännöksiä noudattaen. En ole missään opinnäytetyöni vaiheessa paljastanut leirille osallistuneiden äitien henkilöllisyyttä.

Leirillä pyrin kunnioittamaan äitien itsemääräämisoikeutta niin, että ketään ei pakotettu mukaan toimintaan vaan kaikilla oli mahdollisuus itse valita mihin he osallistuvat ja mihin eivät. Kaikki viikonlopputoimintaan osallistuneet perheet olivat leireillä omasta tahdostaan. Kunnioitin jokaisen leiriläisen etnistä taustaa ja pyrin ymmärtämään parhaani mukaan heidän erilaisuuttaan. Pyrin kohtaamaan äidit ja lapset tasavertaisina itseni kanssa. Yritin olla kiinnittämättä huomiota heidän kulttuuriinsa, ihonväriin, rotuun tai yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen asemaansa. Pyrin myös kohtaamaan äidit äiteinä maahanmuuttajien sijaan. Leirin yhtenä tärkeänä tekijänä oli tukea äitejä äitinä olemisessa sekä mahdollistaa äitien ja lasten yhdessäolo. Suunnitellamme

toimintaa, pyrimme ajattelemaan koko perhettä. Äidit kertoivat usein, että kun lapsilla on hyvä olla, on myös heillä (äideillä) hyvä olla.

8.2 Opinnäytetyön prosessin ja tulosten luotettavuuden pohdinta

Opinnäytetyöni luotettavuuteen vaikuttavat aineistonkeruumenetelmäni. Luotettavuutta lisää mielestäni se, että käytän erilaisia arviointimenetelmiä ja sitä kautta saan tietoa eri näkökulmista. Pidin oppimispäiväkirjaa koko leirin ajan kaikilla leiriviikonloppuina. Päiväkirjan hyötynä ovat henkilökohtaiset havainnot. Toisaalta arvioinnin tulos on usein yksipuolinen ja siinä korostuu subjektiivisuus. Havainnoitsijoilta saatu palaute auttaa näkemään sellaisia asioita, joihin itse ei ohjauksen aikana pysty välttämättä kiinnittämään huomiota. Havainnoitsijat saattavat kuitenkin havainnoida valikoivasti, eivätkä ehkä pysty huomaamaan kaikkea.

Maahanmuuttajaäitien palautteen hyötynä on se, että se on yleensä positiivisista. Toisaalta taas kielitaidon heikkous ja kysymysten ymmärtämättömyys vaikuttavat saatuihin tuloksiin

Tuntuu, että olisi ollut helpompaa pohtia tuloksia ja tehdä johtopäätöksiä parin kanssa. Tällöin asioihin olisi saanut myös toisen katselukannan, jota olisi ollut mahdollista verrata oman kannan kanssa. Tuloksien luotettavuuteen on vaikuttanut heikentävästi kokemattomuuteni kysymysten laadinnassa. Huomasin joidenkin kysymysten olleen liian laajoja ja jotkut taas epäselviä ja vaikeasti ymmärrettäviä, etenkin silloin jos vastaajan suomenkielentaito ei ollut kovin hyvä. Tuloksien luotettavuuteen vaikutti myös se, että mikäli äidit täyttivät palautelomakkeita samaan aikaan, he saattoivat käyttää samoja vastauksia kuin toiset äidit.

9 Pohdinta

Prosessin aikana toiminnassa tuli eteen monia haasteita. Alussa perheiden piti tulla leirille Monika naiset liitto ry:n kautta, mutta tämä ei onnistunutkaan. Monika naiset liiton Palveluiden erityisenä kohderyhmänä ovat väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneet maahanmuuttajanaiset ja -lapset. Alkuperäinen opinnäytetyöni toimintasuunnitelma oli suunniteltu sen pohjalta, että maahanmuuttajaäidit eivät ole olleet kauan Suomessa. Tällöin heidän suomenkielentaitonsa ja sosiaaliset suhteensa tarvitsevat vahvistusta, joka auttaa taas heidän kotoutumisessaan Suomeen. Tällä leirillä olleet äidit olivat kuitenkin asuneet Suomessa jo pidemmän aikaa, 3-13 vuotta. Tämän takia opinnäytetyöni alkuperäiset tavoitteet, jotka pyrkivät tukemaan kotouttamista täytyi muokata uusiksi. En halunnut kuitenkaan luopua sosiaalisten suhteiden vahvistamisen, joka

vahvasti liittyy myös kielitaitoon, tavoitteesta, koska mielestäni aihe on tärkeä ja mielenkiintoinen tutkia.

Leirin kohderyhmän muutos sekoitti hieman asioita. Syksyn ensimmäinen leiri tuli hyvin nopeasti ja huomasi, etten ollut kerinnyt perehtymään taustateoriaan tarpeeksi. Tämä tuli ilmi muun muassa laatiessani palautelomakkeen kysymyksiä ensimmäistä leiriä varten. Mieleni oli silti luottavainen lähtiessäni ensimmäiselle leirille.

Toimintaan osallistuminen oli leiriläisille vapaaehtoista, joten ketään ei voinut pakottaa mukaan toimintaan. Jokaista kuitenkin pyydettiin ja kannustettiin osallistumaan toimintaan. Tämä epävarmuustekijä oli kokoajan mukana toimintaa suunnitellessa ja vaikutti osaltaan ohjattuun toimintaan. Yritimme suunnitella mahdollisimman mielenkiintoista toimintaa, johon kaikkien olisi helppo tulla mukaan. Tästä huolimatta, jotkut suunnitellut toiminnot piti jättää kesken tai kokonaan pois ohjelmasta, koska leiriläiset eivät olleet niistä kiinnostuneet tai heillä oli muita esteitä olla osallistumatta toimintaan.

Toiselle leirille lähdettäessä huomasin olevani tilanteessa, jossa alkuperäinen suunnitelmani oli lähes käyttökelvoton. Kohderyhmän muutos ennen ensimmäistä leiriä, toiminnan ohjaamisen ja siihen osallistamisen innostamisen haasteellisuus sekä ”väärän” teorian pohjalta tehdyt palautelomakkeiden kysymykset sekoittivat suunnitelmia niin paljon, etten pystynyt kunnolla toteuttamaan toiselle leirille suunniteltua toimintaa. Myös palautteiden keruu jäi puolittiehen. Viimeistä leiriä suunnitellessa päätin antaa asioiden mennä omalla painollaan. Yhdessä toisten ohjaajien kanssa suunniteltu toiminta tuntui hyvältä ja sopi tavoitteisiini. Muokkasin hieman äitien palautelomakkeen kysymyksiä niin, että saisin palautetta sekä viimeisestä, että kaikista leireistä kokonaisuutena. Aikataulullisten ongelmia jatkuessa en kerinnyt pyytämään palautetta leirin aikana, joten sovin näkeväni äidit myöhemmin. Loppujen lopuksi tämä oli hyvä ratkaisu, sillä äidit saivat aikaa miettiä leirien vaikutusta heidän elämäänsä ja näkivät täten ehkä kokonaiskuvan selkeämmin.

Koin toiminnallisen opinnäytetyöni paikoittain todella hankalaksi. Tutkimuksellinen työ tuntui selkeämmältä ymmärtää sekä toteuttaa. Leirien jälkeen aloin kirjoittaa koontia leireistä. Koska kehittämiskohteena ei ollut mikään tietty toiminta vaan koko leiritoiminta, teki se toiminnankuvauksesta todella haastavaa. Täytyi miettiä minkä kertominen on oleellista ja mikä ei opinnäytetyön kannalta. Mitä tietoja lukija tarvitsisi, jotta hän saisi kokonaisvaltaisen kuvan leiristä ja siellä järjestetystä toiminnasta. Vasta toiminnallisen osuuden raportin kirjoittamisen jälkeen aloin pikku hiljaa ymmärtää toiminnallisen opinnäytetyön ideologiaa. Samaan aikaan tajusin monta asiaa, jotka olisi ollut hyvä tehdä toisin. Myös äideille esitetyt kysymykset olisi ollut hyvä muotoilla eritavalla tai muokata kokonaan toisenlaisiksi, jotta olisin saanut parempaa

tietoa tavoitteiden toteutumisesta. Toiminnallinen opinnäytetyö oli monella tapaa haasteellinen, mutta opin siitä paljon.

Uuteen maahan tullessa maahanmuuttajat kohtaavat monia arjen haasteita ja tarvitsevat apua sopeutumiseen ja yhteiskunnassa toimimiseen. Mielestäni viikonlopputoiminnan viikonloppuleirit ovat hyvä tapa tukea maahanmuuttajien sosiaalista kotoutumista. Leirit tarjoavat sekä äideille, että ohjaajille hyvän pohjan aidolle kanssakäymiselle. Maahanmuuton myötä äitien sosiaaliset suhteet saattavat olla katkenneet tai erittäin vähäiset. Heiltä saattaa puuttua oman yhteisönsä tärkeä tuki, jolloin äitien elämä helposti rakentuu ainoastaan lasten ja kodin ympärille. Äidit saivat tavata ja tutustua toisiin äiteihin samalla kun lapset leikkivät keskenään. Kulttuurin vaihtuessa vanhemmuus kyseenalaistuu uuden kulttuurin lasten kasvatustavojen ollessa erilaisia. Äitien on leirien aikana mahdollista jakaa lastenkasvatustaakkaansa toisten äitien kanssa. Samassa elämäntilanteessa olevien äitien tapaaminen, yhdessä kokeminen ja mahdollisesti myös uusien ystävyysuhteiden solmiminen leireillä koettiin tärkeäksi voimavaraksi.

Sukupuolesta, iästä tai kansalaisuudesta riippumatta ihmiset puhuvat ja keskustelelevat työskennellessään. Esimerkiksi käsitöiden tekemisen yhteydessä käytimme suomenkieltä ja keskusteluiden aihepiiri painottui käsitöihin ja äitien oman kulttuurin tapoihin tehdä käsitöitä. Myös leirillä tehty muu toiminta tuki äitien suomenkieltä ja äitejä kannustettiin kokoajan kommunikoidaan suomenkielellä. Minun mielestäni ei ollut tarpeen korjata heidän kielioppi- ja rakennevirheitään. Puhuin asiasta toisen vapaaehtoisen kanssa ja päädyimme molemmat samaan tulokseen. Ajattelimme, että jos jatkuvasti korjaamme äitien kielioppivirheitä, he eivät enää halua puhua, koska pelkäävät puhuvansa väärin.

Leireille ovat osallistuneet ne perheet ja vapaaehtoiset, jotka oikeasti haluavat olla osana toimintaa ja jotka hyötyvät siitä. Tämä parantaa leiriviihtyvyyttä. Mielestäni leirit tarjosivat äideille mahdollisuuden virkistykseen, sillä toimintaan osallistuminen oli vapaaehtoista. Äidit saivat valita mihin toimintoihin he osallistuivat samaan aikaan kun heidän lapsilleen tarjottiin erilaista viriketoimintaa. Olen huomannut aikaisemmillä leireillä, että äidit ajattelevat itseään, hyvinvointiaan ja elämäänsä hyvin paljon lastensa kautta. Kun lapsilla on hyvä olla, niin on myös heillä. Saman asian huomasin äitien palautteista näilläkin leireillä.

Luonto ympäristönä oli tärkeä. Samalla pystyimme opettamaan leiriläisille asioita suomen luonnosta ja siihen liittyvistä kulttuurimme tavoista kuten Jokamiehen oikeudet. Ympäristönä luonto on myös rauhoittava, joka oli hyvä, koska kaikki perheet asuvat kaupungissa. Samalla he saivat kokemuksen suomalaisesta kulttuuriin vahvasti kuuluvasta mökkiperinteestä. Leirimajoituksena olleen talon olohuone muistutti hyvin paljon perinteistä suomalaista olohuonetta.

9.1 Oman oppimisen pohdinta

Kokonaisuutena opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä ja rankka, mutta myös ammatillisesti antoisa. Opinnäytetyöni on edennyt jaksoittain. Välillä olen tehnyt sitä ahkerasti useita kuukausia putkeen ja välillä olen prosessoinut sitä ainoastaan pääni sisällä. Syksyllä 2010 työstin suuren osan teoriaosuudesta sekä kävin saatua palautetta läpi. Keväällä 2011 opinnäytetyöprosessi jäi kuitenkin pitkäksi aikaa tauolle, sillä lähdin viideksi kuukaudeksi Erasmus vaihtoon Belgiaan. Uuteen maahan sopeutuminen ei sujunut ongelmitta. Minun onnekseni samassa tilanteessa olleet opiskelutoverini sekä samassa vaihdossa kanssani olleen suomalaisen ystäväni tuki auttoivat minut kokemuksen läpi. Sosiaalinen tuki vaikutti olennaisesti hyvinvointiini helpottaen sopeutumistani uuteen maahan. Paikallisen kielitaidon puute taas vaikeutti sitä. Sain opinnäytetyöhöni uutta perspektiiviä pystyessäni paremmin asettumaan maahanmuuttajaäitien asemaan. Palasin opinnäytetyöni kirjoittamisen pariin jälleen syksyllä 2011, jolloin kirjoitin suurimman osan jo kirjoitetusta teoriaosuudesta sekä tuloksista uusiksi. Opinnäytetyön tekeminen onkin jatkuvaa valintojen tekoa ja kriittistä arvioimista (Vilka & Airaksinen 2003, 68). Koko ajan on mietittävä mikä on oleellista ja mikä ei.

Kotoutumisen tukemisen tärkeys on kotoutumisen onnistumisessa ehdoton ja siihen tarvitaan ympäröivän yhteiskunnan tukea. Opinnäytetyöni ja omien kokemuksieni kautta olen saanut uusia näkökulmia maahanmuuttajien kohtaamiseen ja ymmärtämiseen. Koen, että minun on jatkossa entistä helpompi työskennellä maahanmuuttajien kanssa.

Koen oppineeni paljon ohjaajana olemisesta leirien aikana. Aluksi mietin paljon rooliani leirin ohjaajana sekä opinnäytetyön tekijänä. Pystyisinkö olemaan molempia samaan aikaan? Halusin, että minun ja äitien kohtaaminen olisi luonnollista ilman, että siihen liittyisi jatkuvasti ajatus opinnäytetyöstä. Olin työskennellyt aikaisemmin maahanmuuttajien kanssa, joten en kokenut kulttuurien kohtaamista ongelmana. Omien ennakkoluulojen kohtaaminen tuli kuitenkin osaksi toimintaa, sillä koin tärkeänä pohtia omia arvojani ja mielipiteitäni työskennellessäni äitien kanssa. Joissakin asioissa ja tilanteissa huomasin itsessäni heräävän ennakkoluuloja. Päästessäni niiden yli, tasavertaisuus äitien kanssa oli helpompaa. Luottamus vastapuoleen saavutetaan, kun työntekijä yrittää mahdollisimman ennakkoluulottomasti tutustua ja ymmärtää toisen ihmisen maailmankatsomusta. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2002:33)

Yksi oman oppimisen tavoitteistani kehittyä ohjaajana, joka on selkeä ja osaa luoda turvallisen ilmapiirin. Toiminnan aikana yritin puhua mahdollisimman selkösuoomea, jotta olisin äideille mahdollisimman ymmärrettävä. Selkosuomi on helpotettua kieltä, jonka peruskielioppia ja perussanastoa on helppo ymmärtää. (Väänänen Y. 2009:89) Tavallaan loimme ohjaajien ja äitien

kanssa yhteisen kielen, jota kaikkien oli helppo ymmärtää. Vuorovaikutuksen ja kielen vahvistuminen leirillä oli sosiaalisen yhteistyön tulosta. Tärkeä osa ohjaajana olemista oli äitien vuorovaikutuksellinen tukeminen, joka kuuluu jokaisen sosiaalialan asiakkaiden kanssa työskentelevän perusammattitaitoon. Hyvä työntekijä osaa tulla ulos rutiineista ja arvioida toimintaansa. Ennen jokaista toimintakertaa hän tutkii ja arvioi myös käytettävissä olevat työkalut, menetelmät ja ympäristön, samoin kuin sen kenelle toiminta suunnataan. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2002:12-13.) Vuorovaikutus ryhmän ohjaajan ja ryhmän välillä on eräs kaikkein merkittävimpiä ryhmän turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Ryhmän turvallisuutta lisää myös koko ajan ryhmäläisten välillä kehittyvä rakentuva vuorovaikutus. Turvallisen ryhmän tarkoitus on auttaa ihmisiä tulemaan omaksi itsekseen. (Aalto 2002:12) Mielestäni saavutin tämän tavoitteen, joka tulee myös ilmi vapaaehtoisten palautteesta.

Ohjaajuuden tavoitteena minulle oli myös tärkeää, että voin ohjaajana tuoda esiin oman persoonani ja olla samalla herkästi läsnä. Haluan korostaa myös kuuntelun ja joustavuuden tärkeyttä ohjaajuudessa. Leireillä pyrin olemaan oma itseni, joka on helposti lähestyttävä, kannustava myönteistä palautetta antava. Myönteisellä palautteella on paljon hyviä vaikutuksia niin yksilön kuin koko ryhmään. Yksilöön se vaikuttaa muun muassa vahvistamalla itsetuntoa, lisäämällä hyvää oloa, lisäämällä uskoa omiin mahdollisuuksiin ja parantamalla itsetuntemusta. Myönteisen palautteen vaikutuksia koko ryhmään ovat muun muassa ystävyuden mahdollinen lujittuminen, ryhmässä olon motivaation parantuminen ja luovuuden ja viihtyvyyden lisääntyminen. (Aalto 2002:82-83) Kuuntelemisen ja joustavuuden tavoitteen koen toteutuneen toimiessani muiden ohjaajien kanssa tiiminä. Suunnittelimme toimintaa yhdessä, jolloin annoin tilaa muiden ajatuksille ja ideoille. Joustava ote leiritoiminnan ohjaamisessa taas on ehdoton, sillä leirit elävät ihmisten ja tilanteiden mukaan. Lisäksi maahanmuuttajien aikakäsitykset eroavat paljon siitä, mihin suomalaiset ovat tottuneet. Leirillä kellon sai huoletta heittää naulakkoon ja nauttia olemisesta.

Lähteet

Aalto Mikko. 2002. Vuorovaikutustaidot. Forssan Kirjapaino Oy, Forssa.

Burakoff Katja. Vuorovaikutuksen tukeminen, Vuorovaikutus, Papunet. Viitattu 13.12.10.
<http://papunet.net/tietoa/vuorovaikutus/vuorovaikutuksen-tukeminen.html>.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Heiskanen, T. & Hiisjärvi, S. nd. Toiminnalliset menetelmät. Toiminnallisista menetelmistä yleensä. Viitattu: 7.11. 2011. Saatavissa: <http://www.ela.fi/akatemia/toiminnalliset.php>

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula. 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Hyvönen Heli. "Koti on Suomessa mutta kotimaa on Viro". Suomessa asuvien virolaisäitien transnationaaliset sosiaaliset tilat. Teoksessa Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Maahanmuuttajanaiset: Käsitteet, tutkimus ja haasteet. Tuomas Martikainen & Marja Tiilikainen. Helsinki. Vammalan Kirjapaino Oy, 2007.

Laine, Rauno, Nissälä, Leena ja Sergejeff, Kaarina 2007. Eväitä, esimerkkejä ja kokemuksia. Luku- ja kirjoitustaidon opetus aikuisille maahanmuuttajille. Vammala. Vammalan kirjapaino Oy

Lainiala Lassi ja Minna Säävälä. " Jos äiti osaa maan kieltä, hän on kuin kotonaan" Mitä helsinkiläiset pienten lasten maahanmuuttajavanhemmat ajattelevat kieliopinnoista. Väestöliitto, Väestötutkimuslaitos. Helsingin kaupungin Opetusviraston julkaisusarja 2010. Viitattu 12.1.12
http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/04_maahanmuutto/07_aineistot_kirjasto/02_julkaisut_rapo_rapo/kototutk_fin.pdf

Lampelto Riitta, Elina Taimi ja Riitta Hyytinen (toim.)Tietoa, taitoa ja luottamuksen rakentamista. Pääkaupunkiseudun kotouttamistyön kehittämishankkeen loppuraportti. Socca Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Työpapereita 2010:2. Viitattu 23.11.11.
http://www.socca.fi/files/19/Paakaupunkiseudun_kotouttamistyyn_kehittamishankkeen_loppuraportti_2010.pdf

Lappalainen, Eeva-Maija. 2005. Kulttuurisesti sensitiivinen opettajuus, käden, kielen ja kulttuurin oppimisen yhdistäminen maahanmuuttajien koulutuksessa ja opettajan kasvupolulla. Akateeminen väitöskirja Oulun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta. Jyväskylä: Gummerus. 1-3 painokset.

Lappalainen Eeva-Maija & Sirpa Mikkonen. 2007. Käsityö, kieli ja kulttuuri. Monikulttuurisuus taito- ja taideaineissa kielen oppimisen apuvälineenä. Kajaanin kaupunki, Kaukametsän opisto.

Manninen, Milla: Katsaus kotoutumistutkimukseen. Maahanmuuttoasiaa nro 5. Työministeriö 2001. Internet (pdf-tiedosto). Viitattu 14.1.12.
http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/04_maahanmuutto/07_aineistot_kirjasto/02_julkaisut_rapo_rapo/kototutk_fin.pdf

Martikainen Tuomas & Marja Tiilikainen. 2007. Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Maahanmuuttajanaiset: Käsitteet, tutkimus ja haasteet. Helsinki. Vammalan Kirjapaino Oy.

Martikainen, Tuomas, Sintonen, Teppo & Pitkänen, Pirkko. 2006. Ylirajainen liikkuvuus ja etniset vähemmistöt. Teoksessa Tuomas Martikainen (toim.) Ylirajainen kulttuuri: etnisyys Suomessa 2000-luvulla. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Mikkonen, Anna. 2005. Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat: kokemuksia kotouttamistoiminnasta. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Ismo Söderling ja Stina Fågel (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Julkaisija Väestöliiton Väestötutkimuslaitos ja Kotipuu. Vammalan Kirjapaino Oy.

Pehkonen, Aini. 2006. Maahanmuuttajan kotikunta. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Pyykkönen, Miikka. " Naiset maahanmuuttajien yhdistyksissä". Teoksessa Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Maahanmuuttajanaiset: Käsitteet, tutkimus ja haasteet. Tuomas Martikainen & Marja Tiilikainen. Helsinki. Vammalan Kirjapaino Oy, 2007.

Sisäasiainministeriö. Maahanmuuton vuosikatsaus 2010.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry, Ammattieettinen lautakunta. Arki, arvot, elämä, etiikka : sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Helsinki : Talentia, 2005.

Työministeriö. Etnisten suhteiden neuvottelukunta. Työhallinnon julkaisu 344: Kala kuivalla maalla, Kotoutuminen maahanmuuttajan näkökulmasta. 2005.
http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/04_maahanmuutto/07_aineistot_kirjasto/02_julkaisut_raportit/kototutk_fin.pdf

Työministeriö. Työhallinnon julkaisu 316: Selonteko kotouttamislain toimeenpanosta - projekti. Loppuraportti. 2002. Viitattu 10.1.2012
http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/04_maahanmuutto/07_aineistot_kirjasto/02_julkaisut_raportit/kototutk_fin.pdf

Valtioneuvosto. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle kotouttamislain toimeenpanosta. 2008. Viitattu 3.11.2010 ja 10.1.2012.
[http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/75b8e2d283fdb4acc22574d600432065/\\$file/kotouttamislakiselonteko_021008.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/75b8e2d283fdb4acc22574d600432065/$file/kotouttamislakiselonteko_021008.pdf) .

Vilén M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2002. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. Juva: WS Bookwell Oy.

Internet lähteet:

Ahaa! Avaimia monikulttuuriseen kohtaamiseen- materiaali. 2006. Neliapila- hanke. Viitattu 24.11.2010. <http://www.ahaa.avaimia.fi/neliapila/2.1.html>

MLL-Internetsivut. Viitattu 27.11.2011

http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/04_maahanmuutto/07_aineistot_kirjasto/02_julkaisut_raportit/kototutk_fin.pdf

MOL- internetsivut. Viitattu 27.12.11

http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/04_maahanmuutto/07_aineistot_kirjasto/02_julkaisut_raportit/kototutk_fin.pdf

Punainen risti-internetsivut. Viitattu 10.1.2012

Perheen merkitys nuoren kotouttamisessa- raportti Punaisen ristin perheenyhdistämisseminaarista 30.11.2004, Helsinki.

http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/04_maahanmuutto/07_aineistot_kirjasto/02_julkaisut_raportit/kototutk_fin.pdf

Salo-Chydenius. 651 Toiminnalliset ja luovat menetelmät, 2006. Viitattu 10.4.12.

<http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/651-toiminnalliset-ja-luovat-menetelmat>.

Sonja Valjus ja Mika Nirvi. Korkeakoulutettujen maahanmuuttajien kotoutumista tukeva koulutus suomessa. Suomen kesäyliopistot ry. Tampere 2005. Viitattu 4.2.2012

http://www.kesayliopistot.fi/filebank/96-kesayliopisto_kotoutumiskoulutus.pdf .

Sosiaaliportti- internetsivut. Viitattu 10.4.12

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi->

[FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/muitapalveluja/](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-)

Liite 1 Vapaaehtoisten havainnointilomake

Liitteet

Liite 1 Vapaaehtoisten havainnointilomake

Kielitaidon vahvistuminen:

- Käyttivätkö äidit suomenkieltä työskentelyn aikana ja keskusteluissa?
- Keskustelivatko äidit keskenään?

Sosiaalisten suhteiden vahvistuminen ja laajentuminen:

- Oliko äitien helppo työskennellä yhdessä?

Työskentelyn hyödyt ja toimivuus:

- Oliko työskentelystä havaittavasti hyötyä äideille?
- Oliko toiminta kohdetyhmälle sopivaa?

Turvallinen ilmapiiri:

- Miten äidit osallistuvat toimintaan?
- Olivatko äidit innostuneita työskentelystä?

Ann-Marin ohjaustaitojen kehittymisen arviointi:

- Oliko Ann-Marin ja äitien kohtaaminen luonnollista?
- Millainen ilmapiiri ryhmässä oli?
- Onnistuiko Ann-Mari ohjauksellaan luomaan turvallisen ilmapiirin? Miten? Miten ei?
- Uskallettiinko ryhmässä tuoda esille ajatuksia ja ideoita?
- Miten vuorovaikutus sujui?
- Osallistuvatko kaikki?
- Kuinka ryhmä innostui uusista asioista?
- Oliko Ann-Mari äitien näkökulmasta helposti lähestyttävä?
- Kuunteliko Ann-Mari ryhmää?
- Antoiko Ann-Mari myönteistä palautetta ryhmäläisille?

Liite 2 Äitien palautelomakkeet

Liite 2 Äitien palautelomakkeet

1.leiri

Miltä toiminta tuntui?

KIELITAITO

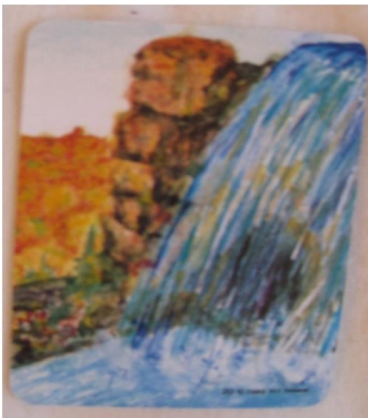
- *Suomenkielen taitoni on parantunut äitiryhmässä? Miksi?*
- *Keskustellessani muiden äitiryhmäläisten kanssa käytin suomenkieltä?*
- *Leirillä on turvallisempi keskustella suomeksi kuin muualla? Miksi?*

SOSIAALISET SUHTEET

- *Olen viihtynyt äitiryhmässä? Miksi?*
- *Tutustuin uusiin ihmisiin äitiryhmässä?*
- *Sain uusi ystäviä äitiryhmässä?*
- *Ryhmässä oli helppo keskustella? Miksi?*
- *Sain tukea äitiryhmässä? Millaista tukea sait ja keneltä? (Tätä kysymystä kaikki äidit eivät ymmärtäneet, enkä oikein osannut selittää sitä oikein. Tämä on siis muokattava uudelleen ensi kerraksi)*

2.leiri

Asettelin noin 25 Saga- kuvakorttia sängylle ja pyysin äitejä valitsemaan sen kortin, mikä heidän mielestään parhaiten kuvaa leiriä. Pyysin äitejä nimeämään valitsemansa kortin, sekä kertomaan miksi valitsi juuri kyseisen kortin

"Aurinko paistaa, hyvä ilma, raikas ilma, elävä ilmapiiri.

Onko toiminnasta ollut hyötyä sinun suomenkielentaitoosi?

- "Oli. Yhteisolo, käsityö ja kaikki."

Oletko oppinut jotain uutta toiminnasta?

- "Grilli, avaimenperä. Se (toiminta) oli hyvä, lepo pää, mun pää on rauhallinen."

Liite 2 Äitien palautelomakkeet

Kuva 10: Vesiputous kortti

"Kaikki olemme yhdessä vartalossa. Ei ole ahdistavia rajoja, me olemme kaikki yhtä perhettä. Ihan kuin olisimme tunteneet 10 vuotta"

Onko toiminnasta ollut hyötyä sinun suomenkielentaitoosi?

- "Koko ajan kaikki"

Oletko oppinut jotain uutta toiminnasta?

- "Kaikki ovat tasavertaisia, ohjaajat ja leiriläiset. Olin kipeä, harmitti, että en voinut osallistua toimintaan"

Kuva 11: Kaksipäätä kortti

- "Minusta tuntuu, että kun minä menen kotiin, minä olen kuningatar. Lapset ovat tyytyväisiä leirillä."

Onko toiminnasta ollut hyötyä sinun suomenkielentaitoosi?

- On, koska asiat toistetaan moneen kertaan.

Kuva 12: Kuningatar kortti

3. LEIRI

Avoin ryhmähaastattelu, jossa oli apuna kyselylomake

- *Miltä toiminta tuntui?*
- *Onko sinua kuunneltu leirillä?*

Liite 2 Äitien palautelomakkeet

- *Onko sinun mielipiteesi otettu huomioon?*
- *Suomenkielen taitoni on vahvistunut leirien aikana? Miksi?*
- *Ryhmässä oli helppo keskustella? Miksi?*
- *Uskalsin puhua leirillä omista asioistani muille aikuisille? Luotin toisiin?*
- *Uskalsin pyytää apua muilta, jos sitä tarvitsin? Miksi uskalsit/et uskaltanut?*
- *Leireistä on ollut minulle hyötyä? Miten?*
- *Kysyin lopuksi millä yhdellä sanalla äidit kuvailisivat leiriä*

Liite 3 Toiminnalliset luovat työmenetelmät

Liite 3 Toiminnalliset luovat työmenetelmät

Aarrekarttamenetelmä

- "Unelmointi on tietoisien ja alitajuisen mielen yhteistoimintaa, luova prosessi"

Aarrekartta-työskentelyssä valmennetaan mieltä muuttumaan. Arkisia ajattelu- ja toimintatapojamme hyödynnetään siinä niin, että niiden käyttöaluetta avarretaan arkiajattelusta unelmiin. Unelmien tavoittamisprosessissa ihminen käyttää alitajuisia voimavarojaan ja hiljaista tietoa, joita ei ole tavanomaisessa tavoitetyöskentelyssä. (Harju 2000.)

Mielestäni työskentely sopii hyvin tämän leirin ohjemaan, koska se arvostaa yksilöllisyyttä, joka osaltaan vahvistaa ihmisen valmiutta yhteisöllisyyteen. Työskentely ei myöskään edellytä mitään tiettyä ikää, sukupuolta tai statusta. (Harju 2000:7.)

Työskentely

Aarrekartta työskentely on tarkoitettu pääasiassa äideille, mutta myös muut saavat tehdä sellaisen. Työskentelylle ei varata leirin ohjelmassa mitään yksittäistä aikaa vaan se esitellään lauantaiaamuna, jonka jälkeen sitä saa työstää missä vaiheessa haluaa ja kerkeää. Tarkoituksena on, että äidit saavat aarrekarttansa valmiiksi ennen leirin loppua. Jokainen työstää aarrekarttaa vain itselleen. Työskentely tapahtuu hiljaisuudessa. Valitut kuvat liimataan suurelle paperiarkille, josta tulee unelmien kooste, määränpää jota kohti kuljetaan. Aarrekartta on henkilökohtainen. Sitä ei tulkita eikä arvostella. Aarrekarttaa laadittaessa on ensiksi mietittävä, mistä itse asiassa unelmoidaan. Unelmia saattaa äkipäätä ajatellen olla vaikka kuinka paljon - enemmän rahaa, ystäviä, arvontaa, rakkautta, isompi koti, Karibian risteily - mutta se todella tärkeä - itselle tärkeä - unelma ei ehkä tarkennukaan hetkessä. Aarrekarttatyöskentelyssä on kyse todellisten aarteiden, omien unelmien etsimisestä, ei muiden sanelemien asioiden toteuttamisesta.

Unelmia voi olla useampi, mutta liian monta asiaa aarrekarttaan ei kannata kerrallaan ottaa, korkeintaan 5 unelmaa. Unelmatyöskentelyssäkin kannattaa keskittyä muutamaan asiaan kerrallaan!

Harju sanoo, että karttaa tehdessä tulee valita juuri sellaisia kuvia ja sanoja, jotka puhuttelevat itseä. Kartan ei tarvitse aueta kellekään muulle eikä miellyttää ketään muuta. Aarrekarttoiksi mielletään yleisimmin kuvakollaasit, joissa on lehdistä leikattuja kuvia.

Harju Kristiina. Valmiina muutokseen - aarrekartan avulla uutta. WSOY. 2000

Liite 3 Toiminnalliset luovat työmenetelmät

Savityöskentely

Kerättiin luonnosta materiaaleja, jotka myöhemmin liitettiin savesta tehtyihin teoksiin. Vapaa työskentely.

Metsämökin ikkunassa viittoen

Viittomien käyttäminen sanojen lisäksi auttaa leiriläisiä paremmin hahmottamaan laulun tarinan. Tämän lisäksi ne tuovat toiminnan mukaan lauluun ja tekevät siitä samalla mielenkiintoisemman etenkin lapsille.

Kas metsämökin ikkunast' (muodostetaan käsillä mökin harjakatto)
sielt' tonttu ulos kurkistaa (kurkistellaan käsi vuoron perään molempien silmäkulmien päällä)
ja jänö laukkaa laputtaa (huidotaan käsillä ilmaa toisen kyljen kupeella)
ja oveen kolkuttaa (koputetaan toisella nyrkillä toista kämmentä)
Auta, auta pyydän sua (siirrellään käsiä vierekkäin kämmenet ylöspäin puolelta toiselle)
metsämies kun vaanii mua (tehdään käsistä pyssy ja vaanitaan)
Sulle suojan tarjoan (laitetaan kädet ristiin rinnalle kämmenet itseän päin)
siis kätes ojenna (ojennetaan toinen käsi kämmen ylöspäin).
Toistetaan laulu säe kerrallaan laulamatta tehden vain liikkeit. Viimeisellä toistolla ei lauleta lainkaan vaan tehdään vaan liikkeit kerran läpi.

Solmu

Solmu leikin tarkoituksena on parantaa leiriläisten yhteishenkeä.

Yksi leikkijöistä menee oven ulkopuolelle. Muut muodostavat piirin ja ottavat toisiaan käsistä kiinni. Tarkoituksena on pujottautua tiukkaan solmuun ilman, että käsistä päästetään irti. Kun solmu on valmis, kutsutaan oven ulkopuolella oleva sisään. Hänen tehtävänä on selvittää solmu takaisin piiriksi antamalla suullisia ohjeita solmussa olijoille siitä, miten heidän tulee liikkua, jotta solmu purkaantuisi. Tavoitteena on, että solmussa olleet palaavat ohjeiden avulla piiriksi käsiä irrottamatta.

Liite 3 Toiminnalliset luovat työmenetelmät

Meidän maat

Meidän maat toimintaa ei ole yhtä ja oikeaa tapaa tehdä. Sitä voi muokata ryhmän ja halutun lopputuloksen mukaisesti. Tällä leirillä me emme suunnitelleet sitä etukäteen vaan minä ja toinen ohjaaja esittelimme sen oman kokemuksemme mukaan. Meidän maat esitys on lähtöisin parinvuoden takaiselta perheleiriltä, jossa yksi vapaaehtoinen on sen kehittänyt. Tämän jälkeen se on kulkenut toiminnassa mukana leirijohtajien ja vapaaehtoisten avustuksella.

Esitys on vapaamuotoinen esitys tai kerronta omasta maastaan. Se voi olla jotain tanssista lauluun ja piirustuksista vaatteisiin. Leiriläisillä on käytettävissään erilaisia materiaaleja, kuten lehtiä, huopaa, kartonkia, värikyniä ja akryylimaalia. Aikaa esitysten valmisteluun on yleensä varattu päivästä kahteen. Illalla kaikki leiriläiset kokoontuvat yhteen ja jokainen maa saa esittää oman esityksensä. Esitysten jälkeen voidaan keskustella esille nousseista asioista.

Liite 4 Tutkimuslupa

Liite 4 Tutkimuslupa

SOPIMUS OPINNÄYTETYÖSTÄ

1. SOPIJAPUOLET JA YHTEYSTIEDOT

1.1 Opinnäytetyön tekijä(t) ja yhteystiedot

Ann-Mari Silvennoinen,
p. 044-0505003
ann-mari.silvennoinen@laurea.fi

1.2 Työelämän yhteyshenkilö ja yhteystiedot

Eija Rieppola, perhetoiminnan kehittäjä Parasta Lapsille ry
Vilppulantie 2, 00700 Helsinki
p. 050 - 340 9681, 09 - 350 8630
eija.rieppola@parastalapsille.fi

2. OPINNÄYTETYÖ

2.1 Opinnäytetyön aihe ja tarkoitus ja jos on osa laajempaa hanketta, yhteys sen tavoitteisiin.

Toiminnalliset luovat työskentelymenetelmät maahanmuuttajaäitien suomenkielen käyttämisen aktivoimnin ja sosiaalisten vuorovaikutussuhteiden tukena?
Opinnäytetyön toimintaympäristönä toimivat Parasta Lapsille ry:n viikonlopputoiminnan perheryhmän viikonloppuleirit.

Viikonlopputoiminta on osa Parasta Lapsille ry:n monikulttuurista perhetoimintaa, jossa toiminta rakentuu perhetoiminnan tavoitteiden mukaan.

2.2 Opinnäytetyön toteutustapa

Toiminnallinen opinnäytetyö toteutetaan kolmena erillisenä viikonloppuna loka- marraskuussa Parasta Lapsille ry:n viikonlopputoiminnan perheryhmän viikonloppuleireillä. Viikonloppujen aikana vapaaehtoiset ja minä, yhtenä heistä toteutamme erilaista toiminnallista luovaa toimintaa. Toimintatuokioiden pituus vaihtelee tunnista kahteen ja toimintaa järjestetään muutaman kerran päivässä.

2.3 Alustava aikataulu

Viikonlopputoiminnan perheryhmä järjestetään kolme kertaa syksyllä 2010.
Viikonloppujen ajankohdat:

Liite 4 Tutkimuslupa

- 8 - 10.10
- 29 - 31.10
- 19 - 21.11

Vapaaehtoiset ja perhetoiminnan kehittäjä, Eija Rieppola, tapaavat aina ennen ja jälkeen leiriä purkamaan edellisen leirin tapahtumat ja suunnittelemaan seuraavan leirin sisällön.

2.4 Miten tuloksia tullaan hyödyntämään

Leirillä havaitut toimivat hyvät käytännöt siirretään tulevaan leiritoimintaan

Alustava opinnäytetyösuunnitelma liitteenä 1.

3. TYÖELÄMÄN YHTEYSHENKILÖN ROOLI OPINNÄYTETYÖSSÄ

(Esim. tausta-aineistojen, tilojen ja materiaalien käyttö, avustaminen haastateltavien hankinnassa, osallistuminen opinnäytetyön ohjaamiseen, arviointiin jne.)

Parasta Lapsille järjestö mahdollistaa opinnäytetyön tekemisen järjestön toiminnassa muun muassa hankkimalla leirillä tarvittavat tilat ja materiaalit. Järjestö antaa myös tarvittavat tausta-aineistot, jotka koskevat järjestöä tai sen toimintaa opinnäytetyötäni varten.

Lisäksi perhetoiminnan kehittäjä Eija Rieppola osallistuu opinnäytetyöni ohjaamiseen.

4. OPISKELIJAN VASTUUT

4.1 *Sitoudun toimimaan tutkimus- ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Sitoudun pitämään luottamuksellisena tiedonhankinnan yhteydessä saamani yksityishenkilöitä koskevat tiedot ja sellaiset asiakirjat ja aineistot, jotka pitää niiden luonteen ja niihin liittyvän ilmeisen salassapitointressin vuoksi ymmärtää luottamuksellisiksi.*

4.2 Opiskelijan muut vastuut

Otan toiminnassani huomioon sosiaalialan eettiset ^{ohjeet} ~~periaatteet~~. Opinnäytetyöni tekeminen leirien aikana, ei vaikuta vapaaehtoisuuteeni eikä muuhun leirin toimintaan.

5. MUUTA MAHDOLLISTA SOVITTAVAA

Liite 4 Tutkimuslupa

Tätä sopimusta on tehty kaksi samanlaista kappaletta, yksi kummallekin sopijapuolelle.

Helsinki 7.10. 2010

Paikka ja päiväs

Osapuolten allekirjoitukset

Opin Koppola

Ann-Mari

Parasta lapsille ry

Ann-Mari Silvennoinen

Liite 5 Äitien tutkimuslupa

Liite 5 Äitien tutkimuslupa

Tutkimuslupakaavake äideille

Suoritan opinnäytetyötäni osallistumalla vapaaehtoisena ohjaajana Parasta Lapsille ry:n viikonlopputoiminnan viikonloppuleireille loka- marraskuussa 2010. Valmistun kesällä 2011 Sosionomiksi Tikkurilan Laurean ammattikorkeakoulusta.

Allekirjoittanut on antanut luvan käyttää opinnäytetyötäni varten Parasta Lapsille ry:n viikonlopputoiminnan viikonloppuleireillä keräämiäni palautelomakkeiden tietoja. Opinnäytetyössäni tutkin leirien vaikutusta maahanmuuttajaäitien suomenkielen aktivoitumiseen, vuorovaikutukseen ja arjessa jaksamiseen. Allekirjoittanutta on ensimmäisen kerran informoitu ensimmäisellä leirillä, 8.-10.10.10, sanallisesti opinnäytetyöni kulusta ja palautelomakkeiden tietojen käytöstä opinnäytetyössäni.

Palautelomakkeiden tiedot tulevat ainoastaan käyttöön opinnäytetyötäni varten ja niitä tullaan käsittelemään luottamuksellisesti.

Osallistujan henkilöllisyys ei tule esille opinnäytetyössäni missään vaiheessa.

Kiitos yhteistyöstä!

